

80

ПРИГОДЫ
ДОНЪ КИХОТА

М. И. О. И. Т.

Левъ Катъ

ЛВОВЪ

НАКЛАДОМЪ РЕДАКЦІИ

Звезданковъ Иванъ

ЛНБ України ім.В.Стефаника

01160271 (1)

Левієрина Ясіничук
1915

2012

В. 3413

ПРИГОДЫ
ДОНЪ КІХОТА

ЗЪ ИСПАНЬСКОЙ ПОВѢСТИ

переробивъ

Миронъ.

за
задача.

Левієрина Нсінчук
1915

ЛВОВЪ 1892.

Зъ друкарнѣ товариства имени Шевченка
подоъ зарядомъ К. Беднарского.

1 р 50 к.

Збірка М. С. ВОЗНЯКА

Л. ВІСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ И 37 053

И. 34108

Мігуель Сервантесъ и его Донъ Кіхотъ.

Мігуель (Михайло) Сервантесъ де Сааведра, знаменитый писатель испанскій, родивъ ся въ початку жовтня 1547 р. въ испанскѣмъ мѣстѣ Алькала де Генаресъ изъ старого, шляхотского, хочъ зъубожѣтого роду. Вчивъ ся два роки въ славнѣмъ тодѣ університетѣ въ Саламанцѣ, зъ разу богословія, котре вѣдтакъ покинувъ и посвятивъ ся літературѣ. Вѣдъ 1568 р. перейшовъ до Мадриту, де почавъ писати поезію, повѣсти и драмы. Але писанє не давало єму нѣякого доходу и вже 1569 р. вѣнъ зъ бѣды мусѣвъ покинути рѣдний край и удати ся до Італію, де нанявъ ся на службу до богатого кардинала Джуліо де Аквавива въ Римѣ — трохи що не за лакея. Службу сю вѣнъ сприкривъ собѣ швидко и вже 1570 р. вступивъ до испанско-неаполітаньского вѣйска, котрого начальникомъ бувъ знаменитый воевода тыхъ часѣвъ, Донъ Жуанъ австрійскій. Сервантесъ вѣдзначивъ ся въ славнѣй битвѣ пѣдъ Лепанто въ р. 1571. Хочъ хорый на пропасницю, вѣнъ станувъ до бою разомъ зѣ своимъ братомъ, державъ ся знаменито, стративъ лѣву руку, и одержавъ зъ рукъ самого Донъ Жуана передъ цѣлымъ полкомъ гонорову вѣдзнаку. Вылѣчивши ся зъ тяжкой раны, вѣнъ бравъ участь въ походахъ на Тунісъ и Наваринъ, пѣсля чого вѣдпросивъ ся на якійсь часъ до дому. Плывучи до Іспанію зъ поручающимъ письмомъ вѣдъ короля неаполітаньского, коли все єму вемѣхало ся, понавъ ся разомъ зъ братомъ и цѣлымъ кораблемъ въ руки розбѣйникѣвъ морскихъ (піратѣвъ) изъ Туніса. Найшовши при нѣмъ королѣвске письмо, розбѣйники подумали, що мають у рукахъ якусь важну особу, и длятого, коли батько Сервантеса

приславъ за своихъ сьнѣвъ окупъ, они выпустили только молодшого брата, а Мігуеля задержали. При подѣлѣ добычѣ вѣнъ дѣставъ ся въ руки дуже жорстокого пана, Гассанъ-Аги, перевертня зъ Грековъ, котрый дуже знущавъ ся надъ своими невѣльниками. Сервантесъ бувъ чоловѣкъ безъумно вѣдважный и непосидючій; разъ по разъ робивъ вѣнъ змовы мѣжь невѣльниками, щобы вырватись на волю, а разъ навѣтъ зробивъ таку змову, щобы опанувати весь Тунісъ. Коли змову вѣдкрыто, богато зъ еи участникѣвъ погнбло зъ рукъ катѣвскихъ, только Сервантесови даровано жите за его смѣлѣсть. Врештѣ, по 5 лѣтахъ неволѣ, выкуплено его 19 вересня 1580 р. Вернувши до Испаніѣ, вступивъ вѣнъ зновъ до вѣйска, бравъ участь въ походѣ на острова Азорскіи и ажъ вѣдъ 1583 р. осѣвъ постѣино въ рѣднѣмъ краю, выступивши зъ вѣйска. Вѣнъ оженивъ ся зъ любви зъ убогою панночкою, що звалася донна Каталіна де Палатіосъ и Салазаръ. Для заробѣтку написавъ вѣнъ першу часть повѣсти пастирскои „Галятея“ (1584), приставъ до театру, для котрого въ короткѣмъ часѣ написавъ около 30 штукъ драматичныхъ. Штуки тѣ grano зъ поводженемъ у Мадритѣ, але тривкои вартости они не мають, крѣмъ хнба одной изъ нихъ, п. з. „Нуманція“. Дѣставши мѣсце урядника при мытахъ у Севіллѣ, покинувъ вѣнъ театръ. Въ Севіллѣ написавъ рядъ дрѣбныхъ повѣстокъ, котрі выдавъ п. з. „Novellas ejemplares“ (по нашому сказати-бъ „Повѣстки, де показано добрі приклады“). Дальшій лѣта его жита не зовѣмъ выяснені; звѣсно только, що задля якогось непорозумѣня вѣнъ понавъ у тюрму: одні кажутъ, що за довги, котрыхъ нарѣбивъ якійсь его несовѣстный спѣльникъ, а другі твердятъ, що задля бѣйки королѣвскихъ дворакѣвъ, що счинила ся передъ домою, де вѣнъ живъ, и задля котрой пѣдозрѣне впало на его прислугу. Те только згѣдно подае переказъ, що именно въ тюрмѣ ему прийшла думка написати повѣсть про шляхтича, що начитавши ся лицарскихъ повѣстей, выѣзджае въ свѣтъ ратувати невиннѣсть и шукати чудесныхъ пригодъ, а стыбаючи

ся зъ дѣйственнымъ, далеко не лицарскимъ свѣтомъ, попадае въ безконечный рядъ смѣшныхъ и сумныхъ ситуацій. И ось 1604 р. вийшла перша часть знаменитой повѣсти п. з. „Глубокоумный шляхтичъ Донъ Кихоть зъ Ламаншѣ“. Коли публіка зъ разу не дуже квашила ся купувати книжку, выдавъ Сервантесъ безименну брошурку „El buscarie“ (бомба), въ котрій нѣбы то критикуючи „Донъ Кихота“ подпустивъ замѣточку, що се сатира на якійсь високо поставленій особы. Люде кинули ся купувати книжку, але заразомъ обрушили ся на неѣ рѣжніѣ фігуры. На автора посыпались докоры, крики та доносы, такъ що цѣлыхъ 8 лѣтъ вѣнь не важивъ ся нѣчого нового друкувати. Але Донъ Кихоть тымчасомъ ставъ книгою славною не толькы въ цѣлѣй Испаніи, але и въ Франціи, Италіи и другихъ краяхъ. Се й склонило въ 1614 роцѣ якогось бездарного писаку выдати другу часть повѣсти. Обуренный Сервантесъ написавъ проте самъ другу часть „Донъ Кихота“ и выдавъ его 1615 р., по чѣмъ выкѣнчивъ ще обширну лицарску повѣсть „Терпѣня Персілеса и Сігісмунды“. Се було останне его дѣло; 23 цвѣтня 1616 р. вѣнь умеръ, того самого дня, коли въ Англіи вмеръ великій драматикъ Вилліямъ Шекспіръ.

„Донъ Кихоть“ Сервантеса, се перша повѣсть въ повѣйшѣмъ значѣннѣ того слова и оденъ зъ найзнаменитѣйшихъ творѣвъ духа людского. Сатира на берлуздїи лицарскїи повѣсти, котрыми много сотъ лѣтъ зачитувалась уся Европа, поглублюеъ и розширюеъ ту постепенно въ величннѣй малюнокъ борьбы мѣжь благородными порывами чути а твердою дѣйствостю, мѣжь поезією а прозою житя, и яко такїи має „Донъ Кихоть“ неминучу вартѣсть въ исторіи духового розвою всеи людскости и є любимѣю книгою для всеѣхъ читающихъ людеѣ. Про его популярнѣсть може свѣдчити хочъ бы те, що вѣдь 1605 до 1857 р. книгу сю выдавано въ Испаніи не менше якъ 400 разѣвъ, що перекладано єѣ на мову англійску 200 разѣвъ, на французку 168 разѣвъ, на италіянську 96, на

португальску 80, на нѣмецку 70, на шведску 13, на польску 8, на датську 6 разѣвъ, на російску 2 разы и на латиньску 1 разъ. Повного руско-украиньского „Донъ Кихота“ мы ще не маємо, тай не швидко мабуть его дѣждемо ся. Те, що я тутъ подаю читателямъ — є свобѣдна переробка головной основы повѣсти, переробка зъ прозы на стихи на взѣрець испаньскихъ народныхъ пѣсень.

ПРОЛОГЪ.

Испанія! Испанія!
Мовь у казочномъ снѣ
Той земный рай, чудовый край
Привиджуеть менѣ.

Яркое солнце сыпле жарь
Тепла и красоты,
Зима на горахъ тамъ сидить,
Не смѣе въ низъ зойти.

Вѣчно зеленіи лѣсы
Роскошно шепчуть, знай,
И рѣки сребріи шумять
И поятъ спраглый край.

Одень лишь середь блесковъ тыхъ
И горъ, лѣсовъ и рѣкъ,
Посередь раю земного
Бѣдуеть чоловѣкъ.

Хочь не зъ верху, то въ серци ще
Вонъ носить, въ головѣ,
Тиранства и пониженя
Кайданы вѣковѣ.

Теперь вѣнь звѣльна двигаєсь
 На новый, свѣтлый шляхъ,
 Та давній раны ще болять,
 Не выгасъ давній жахъ.

Испанія! Испанія!
 При словѣ томъ у насъ
 Не нынѣшній являєсь край
 И не вчорашній часъ,

А та величная доба,
 Коли пѣвмѣсяць впавъ,
 Скѣнчилась вѣкова борба,
 Испанецъ паномъ ставъ ;

Коли въ одно сполученый
 Народъ народомъ вчувсь
 И зъ запаломъ побѣдника
 До дѣлъ, наукъ метнувсь ;

Коли то Христоваль Колѣнь
 Испанскій корабль
 Въ щасливую годину вѣвъ
 До новои землѣ ;

Коли зъ Италиѣ пришло
 Вѣдродженє наукъ,
 И зъ нимъ до лету й творчости
 Вѣдродивсь людскій духъ ;

Коли лицарство не було
 Суспѣльнымъ тягаромъ,
 Владало зъ рѣвнымъ хистомъ ще
 И шпадою й перомъ ;

Коли й мужикъ испаньскій ще,
Немовъ удѣльный князь,
На батькѣвскѣй земли сидѣвъ
И чувъ зъ народомъ звязъ;

Коли ще умъ его живый
У морокъ не зблудивъ,
И Санчо Панса бѣкъ о бѣкъ
Изъ Педромъ Креспо живъ*);

.Латиньска книга сумирно
Зъ арабскою неслась,
И пѣсня милозвучная
По краю всѣмъ лллась.

Въ той часъ турнірѣвъ и пригодъ
И романтичныхъ трель
Родивъ ся й живъ въ Испаніи
Сервантесъ Мігуель.

Убогій хочъ шляхетскій рѣдъ
Привѣвъ его на свѣтъ.
Не много радощѣвъ въ житію
Зазнавъ вѣнъ, много бѣдъ.

Наука, школа и пѣсень
Солодкихъ вчасный даръ —
И тутъ же службы паньскои
Невытерпный тягаръ...

*) Санчо Панса — одинъ изъ героѣвъ повѣсти про Донъ Кихота.
Педро Креспо — герой знаменитой драмы Кальдерона „Вѣтъ Заламей-
скій“. [Прим автора.]

Тягарь той на солдатчину
 Вѣнь швидко промѣнявъ,
 Австрійскій славный Донъ Жуанъ
 Ему сей шляхъ вказавъ.

Якъ при Лепантѣ ставъ зъ хрестомъ
 Пѣвмѣсяць на дуель,
 То славно въ бою томъ державсь
 Сервантесъ Мигуель.

Хочь хорый — станувъ у рядахъ
 И не вступавъ у задъ,
 Ему врагъ лѣву руку втявъ,
 Та цѣло выйшовъ братъ.

Калѣка-воякъ вѣнь вертавъ
 У рѣдний край назадъ,
 Та на судно его напавъ
 Изъ Туніса піратъ.

Пять лѣтъ въ тяжкѣй неволи бувъ,
 Въ кайданахъ протомивсь,
 Та хочь грозила смерть неразъ,
 Вѣнь зъ ними не миривсь.

„Одень калѣка той — казавъ
 Поганый панъ его —
 Грѣзливѣйшій вѣнь для Туніса,
 Анѣжь Испанцѣвъ сто.“

А якъ свободы день наставъ,
 Вѣнь въ рѣдний край верта,
 Воюе шпадою й перомъ
 Въ тяжкѣй борбѣ жия.

Солдатъ, писатель... Тутъ любовь
 Всмѣхаетъ ся ему, —
 И тутъ же за чужу вину
 Вѣнь попада въ тюрьму.

Въ сельци Ла Манша Тунисъ вѣнь
 Найшовъ средь вѣтчины,
 Тамъ славу й честь Испаніѣ
 Топтали бараны.

Оттамъ въ тюрьмѣ въ его умѣ
 Дитя те почалось,
 Що на весь свѣтъ, у всѣ вѣки
 Соколомъ понеслось.

Оттамъ невыплатный довжникъ,
 Калѣка и старецъ,
 Неоцѣненнымъ жемчугомъ
 Свѣтъ збогативъ увесь.

Хочь выйшовъ вѣнь на волю зновъ
 И честь свою обмывъ,
 Та все-жь у бѣдности тяжкѣй
 Лѣта свои кѣнчивъ.

Самотный, безъ пріятели,
 Посередь вороговъ
 До смерти вѣнь зъ неправдою
 Борбу завзяту вѣвъ.

И въ Донъ Кіхотѣ свѣй патреть
 Духовый намъ списавъ,
 Безумця благородного
 Намъ образъ завѣщавъ.

Безъ боязни, безъ огляду
На жизнь, интересъ свѣй,
За славу, за невинность вѣнь
Несешь въ неровный бѣй.

Вѣнь — ажъ до старости дитя —
Прямцѣе на провалъ,
Побитый та невыгаслый
Несе свѣй идеаль.

У мѣсцевости Ламанша,
 У незвѣсному присѣлку
 Живъ собѣ убогій шляхтичъ
 Донъ*)... Кіхада**) чи Кезада***).

Земелька єго маленька,
 Не препышніи паляцы,
 Службы не щобы богато:
 Самъ свѣй панъ и самъ свѣй наймитъ.

Лишь старенька економка,
 Молода єи сестрѣнка
 Та слуга, що вразъ конюхъ бувъ,
 Дроворубъ и водонось.

Чи великі антенаты
 Були въ нашего Кезады,
 Де, коли й якъ вѣдзначились —
 Щось исторія мовчить.

Лицарь нашъ бувъ мужъ спокѣйный:
 Щитъ предкѣвскій коло печи
 Бувъ за заткальницю въ него,
 Въ шоломѣ гнѣздились куры.

*) панъ; **) вилиця; ***) плесканка сыра.

Спись проржавѣлый на кухни
 Мѣсьць рѣжна вертѣвсь разъ въ тыждень,
 Бо разъ въ тыждень штуку мяса
 Для господаря пекли.

Щожъ робивъ нашъ славный лицарь?
 А робивъ вѣнь не богато:
 Полювавъ собѣ зъ хортами,
 А то бѣльше такъ сидѣвъ.

Чоловѣкъ уже въ лѣтахъ бувъ —
 Перебѣгъ за пятьдесятку,
 Не женивъ ся, не друживъ ся, —
 Вкучно стало дармувать.

Ось вѣнь на старіи лѣта
 Вдаривъ ся въ літературу,
 А що бувъ новакъ въ письменствѣ,
 То й попавъ на манѣвцѣ.

Вхопивсь за старіи романы,
 За лицарскіи пригоды,
 За тѣ пестрѣи, безконечнѣи,
 Дивовижнѣи казки.

Де лишъ мавъ яку копѣйку,
 Чи продавъ горохъ чи просо,
 Чи волю чи гуртъ овечокъ,
 Все въ книгарню такъ и перъ.

Ба, не стало незабаромъ
 Нѣ гороху анѣ проса,
 Нѣ волѣвъ анѣ овечокъ,
 А читать хотѣлось, страхъ!

Ось почавъ нашъ лицарь славный
 Земельку свою шматками
 Продавать — а все на книги...
 И читавъ, читавъ, читавъ.

II II. II

Повдень! А испанське сонце
 Пражить, наче прыскомъ сыпле.
 Люде, звѣрѣ, навѣть мухи
 Поховались, сплять въ кутахъ.

Только лицарь Донъ Кіхада
 Не ховаєсь, не дрѣмає,
 Але въ своему покою
 Дивнїй повѣсти читає.

Потъ зъ чола горохомъ сыплєсь,
 Крѣзь розхристану сорочку
 Груди видно, высше лѣктѣвъ
 Рукавы вѣнь закотивъ.

Розкудовчивши волосє
 Очи дико завертає,
 То смѣєсь, то морщить брови,
 А чита, чита, читає.

Вечѣрь! Стиха приближаєсь
 Економка, вѣсти кличе
 Зъ чеснокомъ фасолю й мясо —
 Втѣмъ якъ крикне лицарь: „Смерть!

„Смерть усѣмъ вамъ, Ганелоны,
Смерть вамъ, зрадники Ролянда!
Зъ чеснокомъ фасолою й мясо
Я-бъ вѣддавъ, щобъ пражить васъ!“

Излякала ся старушка.

„Святъ, святъ, святъ, чи панъ сказивъ ся?
Боже вѣдверни! И де се
Злости вѣнъ набравъ такои!“

Пѣвнѣчь! Все село дрѣмае,
Гавкають де-де собаки,
Рѣчка шепче по камѣню
Та въ дуплѣ кричить сова.

Тѣлько лицаръ Донъ Кіхада
При свѣчкахъ сидитъ на крѣслѣ,
Пальцѣ впутавъ у волосе
И чита, чита, чита.

Дѣйсный свѣтъ и дѣйснї люде,
Ихъ жите и ихъ природа,
Межъ всѣ часу й простору —
Все щезае передъ нимъ.

И въ розпаленѣй уявѣ
Вихромъ носять ся скаженнымъ
Лютї велитнѣ кровавї,
Лютї змиѣ стоголовї,

Славнї лицарѣ зъ мечами,
Що по пахи въ крови бродять,
И красавицѣ чудовї
На высокихъ пышныхъ ганкахъ.

Битвы, свары, поединки,
 И нечувані пригоды,
 И блискучіи турніры,
 И роскошніи обѣды.

Дивніи пестошѣ любовіи,
 Раны и лѣченя въ моментѣ,
 Нынѣ бѣднѣсть, завтра царство
 Лицарю паде въ подолокѣ.

Мовь колеса млыновіи
 Все те путалось, мѣшалось,
 Клекотѣло, торохтѣло
 У лицарскѣй головѣ.

День по дневи, нѣчь по ночи,
 Мовь невпинная горячка,
 Ишла та вбѣйчая работа,
 Свѣтъ пожерла весь ему.

Нѣ до дѣла, нѣ до мовы,
 Нѣ до думки не способный
 Ставь сѣрома — просто мовить:
 Бѣдный лицарь одурѣвъ.

III

III.

III

Славный лицарь Донъ Кезада
 Думае глыбоку думу:
 То сѣдае, то зрываеьсь,
 Мовь до лету воробець.

То вѣнъ ходить по покою,
 То неначе стовпомъ стане,
 Щось воркоче та муркоче,
 Далъ такъ ставъ говорить :

„Свѣтъ страшенно попсувавъ ся,
 Мовъ та бочка розѣхла ся
 Та тече въ усѣхъ уторахъ —
 Конче тра набить обручь.

„Зледащѣло все лицарство,
 Животы пасе, розводить
 Все любовнїй теревенъ,
 А пригодъ не йде шукать.

„А неправда скрѣзь панує,
 И гнете невиннѣсть люто,
 Землю божую плюгавить
 И поганить красоту.

„Велитнѣ жорстокїй ходять,
 Дѣтокъ безъ страху зѣдають,
 Мучать въ погребяхъ красавиць —
 Обороны имъ нема.

„Гей Алонзо, схамени ся!
 Весь свѣй вѣкъ проживъ ты чесно,
 Злу не потуравъ нѣколи,
 То й теперь не потурай!

„Хочь всѣ правду вѣдступили,
 Наплювали на невиннѣсть,
 Красоту вѣдбѣгли въ гору, —
 Ты си не вѣдбѣжи!

„Свѣтъ страшенно поспувавъ ся
 И не може вѣнъ стояти, —
 Безъ блукаючихъ героѣвъ
 За псю душу пропаде!

„Гей, Алонзо, схамени ся!
 Будь ты свѣту поратѣвникъ,
 Будь ты злему лютый местникъ,
 Оборона правдѣ будь!

„Годѣ тутка дома киснуть,
 Мовѣ въ кропивѣ печериця,
 Коли тамки свѣтъ весь гине!
 Гей, спасати свѣтъ ходѣмъ!

„Дѣло славне и велике
 Зве тебе: часы лицарства
 Вѣдновити! Нужь до дѣла!“
 Такъ нашъ лицаръ говоривъ.

IV. IV.

Блуднымъ лицаремъ зробитись,
 На геройскіи пригоды
 Рушитъ зъ дому въ свѣтъ широкій —
 Ось що лицаръ нашъ задумавъ.

И почавъ вѣнъ все ладнати,
 Що до сего дѣла треба
 И про що читавъ ў книгахъ —
 Много тамъ не тра було.

Попередь усеґо — збруѣ.
 Ся найшла ся по шматочку:
 Що на стрыху, що у кухни,
 Що вѣ овечому хлѣвѣ.

Взявѣ нашъ лицарь шмату й цеглу,
 Тай ну терти, дряпати, шкрябати,
 Поки збруя прадѣдѣвска
 Стала на людей похожа.

Все мовѣ и до ладу вийшло,
 Тѣлько зѣ шоломомѣ бувѣ клопѣтъ,
 Бо вѣзира не ставало —
 Ну, бѣда! Хочѣ сядѣ тай плачѣ!

Взявѣ нашъ лицарь шматѣ текстуры,
 Выкроивѣ вѣзирѣ изѣ неи,
 Срѣбнымѣ облѣпивѣ паперомѣ,
 До шолома прикрутивѣ.

Бачилось — чого-бѣ ще треба!
 Та пѣдвѣвѣ лихий Алонза
 Взять меча и стрѣбувати,
 Чи тривкѣй его вѣзирѣ.

Рубонувѣ вѣнѣ разѣ и другѣй,
 Розлетѣвѣсь вѣзирѣ на куснѣ
 И пропала вся робота,
 И прийшлось новѣй лѣпнѣть.

Та теперѣ на розумѣ взявѣ ся
 Славный лицарь Донѣ Кезада
 И вѣзирѣ свѣй тектуровѣй
 Бляхою пѣдшивѣ зѣ споду.

Лицарю коня потрібно.
Славный лицарь Донъ Кезада
Мавъ коня — таку драндыгу,
Що лишь шкѡра й кѡсть була.

Та не дбавъ про се нашъ лицарь,
Твердо вѣривъ, що небаромъ
Кѡнь его славнѣйшій стане,
Нѣжь той Сидѡвъ Бабіека.¹⁾

По лицарському звичаю,
Про якій читавъ у книгахъ,
Вѡнь прозвавъ свою драндыгу
Шумно-звѡнко Розіанте.²⁾

По лицарському звичаю,
Про якій читавъ у книгахъ,
Мусѣвъ и собѣ нашъ лицарь
Вынайти нове имя.

А имя те, що небаромъ
Мало статись голоснее
На весь свѣтъ, затьмити назвы
Амадіса, Галоара ,

Беліана, Передура,
Платіра, Еспландіана,³⁾
Се имя повинно бути
И значуче и звѡнке.

¹⁾ Сидъ, властиво Руї Діазъ, національний герой испаньскій, особа исторични, живъ въ XI. вѣцѣ.

²⁾ Вѡдъ госіп — коняка и antes — давнѣйше; значить : давнѣйше бувъ поганою конякою, а теперъ, мовъ бы то, ось чимъ ставъ.

³⁾ Назвы героѣвъ тыхъ лицарскихъ повѣстей, котрыми до одуру зачитувавъ ся нашъ лицарь.

Восьмь день ходивъ нашъ лицарь
 У задумъ стофунтовѣй,
 Поки назву ту придумавъ :
 Изъ Ламаншѣ Донъ Кіхоть.¹⁾

Та крѣмъ того ще одного
 Потребує всякій лицарь
 По лицарскому звычайу,
 Про якій у книгахъ пишуть —

Потребує лицарь дамы,
 У котру-бы мѣгъ влюбитись,
 Щобъ въ имя еи боротись,
 Ъй здобути славу й честь.

Вѣнъ безъ дамы — борщъ безъ сала,
 Хлѣбъ безъ соли, гла безъ уха,
 Бо лицарство безъ любви,
 То немовъ горѣхъ свистунъ.

Десять день ходивъ нашъ лицарь
 И шукавъ такои дамы,
 И зѣтхавъ и такъ балакавъ :
 „Боже, якъ то буде гарно,

„Якъ прийде до мои дамы
 Велетень Каракульямбро,^{*)}
 Царь острова Маліндраны^{**)}
 И такі слова повѣсть :

¹⁾ Quijote по испаньски значить наголенникъ; quijada — вилиця, quesada — плесканка сыра.

^{*)} Назвы взяті зъ тыхъ-же лицарскихъ повѣстей, зовсѣмъ фантастичні.

„Препрославлена госпоже!
 Вѣрный вашъ великославный
 Лицарь Донъ Кіхоть у бою
 Поборовъ мя ѣ ту приславъ.“

„Лишь кого-бъ ту въ бѣса выбрать
 Дамою своего сердца?“
 Довго мучивъ ся нашъ лицарь,
 Поки врештъ не найшовъ.

Въ близькому селѣ Тобозо
 Дѣвчина була, мужичка,
 Звалася Домка Лоренцова,
 Дѣвка гарна, що ѣ казати.

Славный лицарь нашъ до неѣ
 Здалека зѣтхавъ часами,
 Та она про те ѣ не знала —
 Отъ ѣ вѣнъ обѣбравъ.

Выдумавъ для неѣ назву:
 Дульчінея изъ Тобозо,
 И влюбивъ ся въ неѣ — звѣсно
 Все по книжному, якъ слѣдъ.

Такъ готовивъ ся нашъ лицарь
 На свое велике дѣло,
 Поки вирушивъ изъ дому,
 Свѣтъ вѣдъ згубы ратувати.

V.

21)

Рано-рано, ще не встало
Сонце на кастильскѣмъ небѣ,
Вразъ зъ курми та воробцями
Зъ лѣжка схопивсь лицарь нашъ.

Взявъ на себе славу зброю,
Вывѣвъ зъ стайнѣ Розинанта
И крѣзь фѣртку, загумѣнкомъ
Тайкомъ вирушивъ у свѣтъ.

„Слава Богу, — думавъ лицарь, —
Що такъ гарно се вдало ся,
Що бабы мои ще спали,
Бо готовѣ-бъ не пустить.“

Хочъ хоробрый бувъ нашъ лицарь,
Та боявъ ся економки,
А языкъ еи сестрѣнки
Бувъ острѣйшій вѣдъ меча.

„А теперь, мѣй славный коню,
Ты неси мене, де хочешъ!
Я тобѣ здаюсь на волю,
Бо-жь се спѣльный выѣздъ нашъ!“

Та заледво се промовивъ,
Втѣмъ неначе грѣмъ небесный
Думка темна и зловѣща
Шибла въ голову ему.

Одубѣвъ нашъ славный лицарь,
 Мало що зъ коня не кицнувъ,
 Мало не вернувсь до дому:
 Вѣнъ ще лицаремъ не бувъ!

Бачите, законъ лицарскій,
 Про котрый читавъ у книгахъ,
 Каже, що нѣхто не смѣе
 Зъ лицаремъ до бою стати,

Хто врочисто, по закону,
 Не прийме „удару й плаза“
 Зъ рукъ лицарскихъ, и не буде
 Лицаремъ „пасованый“.

Ахъ, а вѣнъ же, Донъ Кіхоть,
 Нѣ удару анѣ плаза
 Доси не дѣставъ, въ лицарство
 Вѣнъ пасованый не бувъ!

Та не довго вѣнъ трѣвоживсь,
 „Що-жь — подумавъ — не дѣставъ ще,
 То дѣстати мушу швидко
 Те лицарське пасоване.

„Першій лицарь, що въ дорозѣ
 Напѣткаю, мусить службу
 Сю менѣ зробить, а славу —
 Славу я здобуду самъ!“

И успокоившись на тому,
 Выпрямивъ ся на кульбацѣ,
 Свѣтъ увесь очима змѣривъ
 Тай погнавъ у божу путь.

II VI. IV

„Пышно сонце золотее
 Розпустило на всю землю
 Золоті свои пачосы
 И витало свѣтъ увесь ; —

„Гармонійно щебетали
 Пестропері пташенята,
 Свѣтъ витаючи небесный
 На кастильскѣмъ небосклонѣ ; —

„Отъ тодѣ преславный лицарь
 Донъ Кіхоть покинувъ гордо
 Те свое пухове ложе,
 Збрую ясную надѣвъ, —

„А въ подвѣрю вже готовый
 Ждавъ преславный Розінанте,
 Щобъ на честь усѣму свѣту
 Взять его на свѣй хребеть.

„Такъ мабуть почне колись-то
 Чародѣй якійсь премудрый
 По надземному вѣтхненю
 Описъ моихъ славныхъ дѣлъ.

„О щасливе те столѣте,
 Рѣкъ щасливый и година,
 У котрой на свѣтъ явить ся
 Пречудовый описъ той!“

Се нашъ лицарь такъ балакавъ,
Бдучи пѣдъ скваромъ сонця
На драндизѣ своѣй полемъ; —
Далѣ такъ почавъ зѣтхать:

„О княгине Дульчинеѣ,
Владнице отого серця,
Що тобѣ до свого скону
Вѣрно присягло служить!

„Якъ же ты жорстока, панѣ,
Що мене вѣдъ себе гонишь,
Поки свѣтъ не буде повенѣ
Славы нашихъ двоухъ именѣ!

„Та дарма! Обѣтъ сей свято
Заприсягъ ся я сповнити;
И сповню. Лишь ты, о панѣ,
Ты про мене не забудь!“

Отъ такихъ дурницъ безъ мѣры
Городивъ нашъ мудрый лицарь,
Пережовуючи въ тямцѣ
Глупі повѣсти лицарскі,
Мовъ вѣвця, що румегає
Нерозгрызену траву.

III VII. IV

А тымчасомъ — бувъ се липень —
Сонце пражить мовъ наняте,
Бачить ся, могло бь и мозокъ
Высушити въ головъ.

А довкола ровне поле,
Нь села нь хать не видно,
Нь душъ нема живои —
Сумно Розинантъ плетесь.

Лицарь вже десятымъ потомъ
Обливаєсь, изъ гостинця
Курява его обсьла,
Тай у животъ бурчить.

Ажь надъ вечѣрь показалась
Ветха коршма край дороги, —
Змѣркувавъ нашъ лицарь заразъ,
Що се пышный замокъ бувъ!

Передъ коршмою на приспѣ
Подорожніи двѣ дѣвцѣ,
Що въ Севілю въ наймы ѣдутъ,
И ту на нѣчь припинились.

Змѣркувавъ нашъ лицарь заразъ,
Що се певно двѣ княгинѣ,
А погоничѣ, що тамъ-же
Г'одували своихъ муловъ —
Що се знатнѣ чуры ихъ.

Дуже радувавъ ся лицарь ,
 Ставъ при входѣ тай чекає ,
 Поки въ замку рѣгъ затрубить ,
 Гостеви подасть привѣтъ .

Втѣмъ тру-тру ! наразъ почулось —
 Се свинарь гнавъ свинѣ зъ рѣпы
 И трубою звавъ ихъ въ купу ; —
 Лицарь думавъ : „Насъ то звуть.“

Ось вѣнъ вѣхавъ преповажно
 На коршемнеє подвѣре , —
 Та страховище зуздрѣвши
 Въ ростѣчь кинулись дѣвки .

„Не лякайтесь , яснѣ дамы !
 Я вамъ зла чинить не хочу ,“ —
 Мовивъ лагѣдно и чемно
 Славный лицарь Донъ Кіхоть .

„По лицарському закону ,
 До котрого признаю ся ,
 Обовязокъ мѣй — служити
 Ажъ до гробу щиро вамъ.“

На страховище зелѣзне
 Густо порохомъ покрите ,
 Що такѣ слова казало —
 Вытрѣщили ся дѣвки .

Але те , що „яснѣ дамы“
 Вѣнъ до нихъ сказавъ , се такъ ихъ
 Розсмѣшило , що на голосъ
 Реготатись почали .

Се дѣткнуло Донъ Кіхота.
„Скромность — красоты оздоба ;
Нерозумный лишь смѣе ся
Зъ незначучои дробницѣ.

„Я-жь нѣчого вамъ такого
Не сказавъ, щобъ васъ вразило ;
Я лишь вамъ служить бажаю , —
Такъ при чѣмже ту вашъ смѣхъ?“

Та дѣвки ще бѣльшь хихочуть....
Донъ Кіхоть уже й озливъ ся,
Та на щастѣ выйшовъ зъ коршмы
Грубый та товстый коршмарь.

Видъ худого Донъ Кіхота
У зельзѣ середь спеки
Певно бувъ смѣшний для него,
Але передъ острымъ списомъ
И мечемъ вѣнь мавъ респектъ.

Вѣнь сказавъ проте приязно :
„Въ добрый часъ ! Гѣсть до насъ !“
Донъ Кіхоть ему поклонивъ ся
И зъ коня на землю злѣзъ.

„На нѣчь , лицарю , до мене ?“
Говоривъ коршмарь. „Усе
Въ мене є, лишь лѣжка Богъ дасть.“
Донъ Кіхоть махнувъ рукою.

„Збруя — се моя перина ,
Боротьба — моя забава ,
Ясный пане каштеляне“ —
Рѣзько лицарь вѣдказавъ.

„Га, сли такъ, — коршмарь промовивъ, —
То буде вамъ вся выгода:
Мѣсьць перинъ тверде камѣне,
Галабурда замѣсьць сну.“

Тымчасомъ дѣвки зблизились,
Познимали зъ него збрую,
Наголѣнники и панцирь,
Только шолома нѣ рушь.

Вонъ бувъ звязаный шнурками,
Тѣй прийшлося бы розтинати,
А на се, хочъ гинь, нашъ лицарь
Подозволить не хотѣвъ.

За той часъ коршмарь у стайню
Втягъ голодную драндигу,
Давъ вѣй сѣна, й Донъ Кіхоту
Повечерять предложивъ.

Сѣвъ у шоломѣ нашъ лицарь,
Въ гору здеръ візірь руками,
А услужніи дѣвчата
Пхали стравы въ ротъ ему.

Ще зъ виномъ було смѣшнѣйше:
Горѣлиць поклавъ ся лицарь,
А коршмарь ему до рота
Просто зъ лійки ливъ вино.

VIII.

Такъ „припнявши душу къ тѣлу“,
 Вставъ нашъ лицарь покрѣпленный,
 Коршмаря узявъ за руку
 И до стайнѣ зъ нимъ пошовъ.

Тамъ наразъ беркиць у мерву,
 Передъ коршмаремъ прилякнувъ,
 Ще й низенько поклонивъ ся
 И такі слова сказавъ :

„Славный пане каштеляне!
 Ту клячати-му й не встану,
 Поки не дасьте мнѣ слова
 Те зробить, о що попрошу!“

Спудивъ ся коршмарь, та бувъ вѣнъ
 Хитрый и бувалый въ свѣтъ,
 То й домѣркувавъ ся заразь,
 Що у лицаря мабутъ

Въ головѣ усѣхъ не має.
 „Встаньте, лицарю! — промовивъ, —
 Що лишъ треба вамъ, усе те
 Я вчинить для васъ готовъ.“

„Бачите, — сказавъ нашъ лицарь, —
 Власна воля й обовязокъ
 Звуть мене у свѣтъ широкій
 На пригоды й боротьбу.

„Блуднымъ лицаремъ зробітись
Я задумавъ, поражати
Всю нечисту, вражу силу,
И невиннѣсть боронить.

„Та бѣда, що я ще доси
Не прийнятый въ станъ лицарскій, —
Такъ вы завтра, ясный пане,
Въ лицарѣ мене пасуйте!

„По лицарському звичаю
Я сю нѣчь продержу варту:
Въ вашій замковій капліци
Буду збруѣ пильнувать.

„Завтра-жъ рано, милость ваша,
Звольте законній удари
Дать менѣ й благословити
Къ славнымъ подвигамъ мене!“

„Ну, — коршмарь подумавъ, — буде
Намъ на сюю нѣчь забава!“
Та на голосъ рѣкъ поважно:
„Лицарю, най буде й такъ!

„Думку вашу похваляю.
Самъ я зѣ-молоду такожъ
Въ свѣтъ ходивъ пригодъ шукати
И невиннѣсть туманить.

„Жаль лишень, що въ моѣмъ замку
Поки що нема капліцѣ,
Але можна й край керницѣ
Збруѣ вамъ допильнувать.

„А теперъ скажѣть, мѡй пане,
Маєте вы де-що грошей?“

„Анѣ дудка!“ — мовивъ лицарь, —
„Въ жадныхъ книгахъ я нѣгде

„Не читавъ, щобы лицарство
Мало хочьбы грѡшь при собѣ.“

„Ну, се помилка, мѡй пане, —
Вѡдказавъ ему кошмарь.

„Може въ книгахъ тамъ про сее
И не писали, та се певно,
Що блукаюче лицарство
Въ свѣтъ не гналось безъ дрѡбныхъ.

„Певно й те, що не пускалось
И безъ чистои сорочки, —
Сли не лицарь самъ, то чура
Певно все при собѣ мавъ.

„И бальзамъ на раны такожь
Мусѣли при собѣ мати,
Бо у битвахъ, у пустыняхъ
Де цирулика вѡзьмешъ?“

„Все те, лицарю мѡй любый,
Мусите вы розстаратись,
А теперъ знимайте зброю
И до рана стережѣть!“

IX IX. ~~IX~~

Нóчь. Неначе вовчїи очи
 Выскрилось темне небо,
 Холодъ тисне ажъ до кости,
 Мѣсяць зырка зъ-надъ хлѣва.

Донъ Кїхотъ въ одной сорочцѣ,
 Мовъ мара висока, ходить
 По подвóрю, лѣчитъ зорѣ
 И вартує власну збрую.

Збрую ту поклавъ на купку
 На корытѣ водопою,
 Тóлько списъ узявъ у руки.
 Ходить, стане, зновъ верта.

Холодъ тисне ажъ до кости,
 Цокотить герой зубами,
 Споминає Дульчінею,
 Щобъ огрѣтись — та дарма!

А зъ вóкна коршмарь-собака
 И дѣвчата заглядають,
 Та смѣють ся зъ Донъ Кїхота,
 Ажъ дзеленькають шибки!

Втóмъ одинъ погоничъ мулóвъ
 Заспанный уставъ зъ запѣчка,
 Тай поплѣвъ ся на подвóре
 Своихъ мулóвъ напоить.

Ледво вздрѣвъ его нашъ лицарь,
Зверещавъ до него грѣзно:
„Стѣй, безъумче, мои збруѣ
Навѣтъ пальцемъ не дѣткнись!“

Та погоничъ тѣлько буркнувъ:
„Чортъ не вхопитъ гарматуры!“ —
Вхопивъ зброю за ремѣне
Тай шпурнувъ еѣ на бѣкъ.

Нашъ вѣдважный лицарь, вздрѣвши
Сю нечувану обиду,
Завернувъ до неба очи,
Дульчинею спогадавъ —

Потѣмъ вхопивъ списъ обѣручь,
Якъ погонича не трахне
Зверха въ голову! Мовъ громомъ
Пораженный той упавъ.

Заразъ кровь его облила,
Память вся его лишила —
Якъ бы ще разъ такъ дѣставъ,
Бувъ бы певно вже не вставъ.

А нашъ лицарь преспокѣйно
Взявъ свою лицарску зброю,
Зновъ поклавъ на тѣмъ корытѣ,
Зновъ принявъ ся вартувать.

За маленькую хвилину
Злѣзъ погоничъ другій зъ печи
И поплѣвъ ся на подвѣре
Своихъ мудѣвъ напоить.

Вонъ не знавъ, що зъ першимъ сталося,
 И спокійно наближавъ ся, —
 Ажь ту Донъ Кіхоть муркоче:
 „Дульчінее, поможи!“

Зновъ ухопивъ списъ обѣручъ,
 Якъ погонича не трахне
 Зъ верха въ голову! Та сей мавъ
 Твердшій черепъ, и не впавъ.

Крикъ зробивъ ся на подвѣрю,
 Зъ коршмы всѣ повибѣгли
 Въ сорочкахъ та пестрыхъ коцахъ,
 Мовъ страховища якї.

Донъ Кіхоть якъ стѣй подумавъ,
 Що ворожї чародѣв
 Выслали нечисту силу,
 Щобъ ругала ся надъ нимъ.

И вонъ крикнувъ: „Га, проклятї!
 Выходѣть! Валѣть товпами!
 Скорше въ штуки дамъ порватись,
 Нѣжь на крокъ уступлю вамъ!“

Бачить нашъ коршмаръ, що лихо,
 Що не знає жартѣвъ лицаръ,
 Що безкарный божевѣльный,
 Хочь бы ихъ и всѣхъ посѣкъ —

То втишивъ швиденько другихъ,
 Геть забрать велѣвъ раненихъ,
 Самъ до лицаря зблизивъ ся
 И такї слова сказавъ:

„Славный лицарю, даруйте
 Мужикамъ симъ ихъ провину,
 За котру вони ажъ надто
 Остру кару приняли!

„Ваша проба вже скѣнчилась!
 Вы дали непоборимый
 Доказъ вашей вѣдвaги,
 Часъ вамъ лицаремъ зѣстать.“

Донъ Кіхотъ бувъ радъ тѣй мовѣ,
 Заразъ же приклякъ покорно
 У болото край корыта,
 Щобъ лицарскій вдаръ принять.

А коршмаръ дѣвокъ покликавъ,
 Ще й принѣсъ якъсь книжище —
 Давніи якійсь рахунки —
 Взявъ лицарскій мечъ до рукъ.

Ось почавъ вѣнъ щось мурчати,
 Мовъ молебень то читає,
 Потѣмъ выкрикнувъ выразно:
 „Гарамъ баранъ гукіръ гепъ!“

При остатнѣмъ словѣ мѣцно
 Затиснувъ кулакъ — якъ гепне
 Донъ Кіхота въ каркъ, ажъ слѣзы
 Брызнули ему зъ очей.

„Сей ударъ — коршмаръ промовивъ —
 Щобъ остатній бувъ! Най згине,
 Хто бы ще посмѣвъ рукою
 Вашего карку дѣткнуть!“

Потѣмъ мечъ узявъ у руку,
Якъ не лусне Донъ Кіхота
Плазомъ черезъ плечъ — бѣдный
Донъ Кіхоть ажъ застогнавъ.

„Се плазоване — коршмарь рѣкъ —
 Най для васъ остатнѣ буде!
 Водъ теперь вамъ тѣлько вѣстремъ
 Вѣльно уживатьъ меча!“

Церемонія скѣнчилась;
 Вставъ нашъ лицарь, а коршмарь
 Приказавъ дѣвчатамъ збрую
 Наложить на Донъ Кіхота.

Ось одна вложила панцирь,
 Друга мечъ приперезала,
 Лицарь шоломъ свѣй насунувъ,
 Ставъ готовъ, мовъ страхопудъ.

Шумнозвучными словами
 Дякувавъ вѣнъ коршмареви,
 Дякувавъ обомъ дѣвчатамъ
 За лицарскую послугу.

Потѣмъ радуваный дуже
 Сѣвъ на свого Розіанта,
 И хочъ ще нѣ свѣтъ нѣ зоря —
 Вѣнъ поѣхавъ въ дальшу путь.

X. X

Хто се, хто се до сходь сонця
 По дорозѣ, по безлюдній
 Такъ жене, мовь оглашений?
 Га, се славный Донъ Кіхоть.

Гордѣсть грудь му розпирає:
 Вѣнь вступивъ въ законъ лицарскій,
 А теперъ летить до дому
 Грошей взять и сорочокъ.

„Ще конечно чуры треба!
 Може бы сусѣдъ мѡй Санчо
 Хтѣвъ поѣхать“ — думаєъ лицарь,
 Втѡмъ „ай-ай! ай-ай!“ почувъ.

Крикъ плачливый и болющій
 Доходивъ зъ лѣска праворучь.
 „Га, невиннѡсть тамъ мордуютъ!“
 Муркнувъ лицарь Донъ Кіхоть.

Заразъ собъ узявъ коняку,
 Тай въ лѣсокъ на крикъ поѣхавъ.
 Не далеко й ѣхать мусѣвъ,
 Швидко ось що вѣнь уздрѣвъ:

Хлопъ сорочку знявъ зъ хлопчины,
 Привязавъ его до бука
 Тай ременемъ бе по плечехъ,
 Ажъ довкола ляскъ иде.

Бє тай все приповѣдає :
 „А пильнуй худобы, драбе !“
 Хлопецъ — добрый вже пѳдпасичъ —
 Лебедить : „Ой-ой, пустѣть !“

Якъ побачивъ се нашъ лицарь,
 Крикнувъ грѳзно : „Га, тиране !
 Ось ты якъ невиннѳсть мучишь ?
 Боронись, бо смерть твоя !“

Хлопъ, уздрѣвши надъ собою
 Дивовижнее страшило
 На кони, въ зелѣзныхъ бляхахъ,
 Думавъ : „Смерть моя пришла !“

И трѣвножно вѳдмовляє :
 „Пане, се не є невиннѳсть,
 Се Андрѣйко, мѳй пѳдпасичъ
 Пренедбалый та пустый.

„Що вже я го напросивъ ся :
 „Ей пильнуй худобы, сыну,
 Щобъ вовки еи не рвали
 Або въ шкоду щобъ не йшла !““

„Та куды тобъ ! Що днини
 Все одна бракує штука.
 Шкоды наробивъ безъ мѣры —
 Мушу розуму повчить.“

„Пане — крикнувъ битый хлопецъ, —
 Мѳй господарь скупиндряга,
 Бє мене, щобъ я вѳдъ него
 Втѣкъ зѳ службы предъ часомъ,

Щобъ менѣ не заплатити“.
„Брешешь, драбе!“ хлопъ озвавъ ся.
„Самъ ты драбъ и самъ ты брешешь!“
Гримнувъ грѣзно Донъ Кихоть.

„Заразъ вѣдвѣжи хлопчину!“
 Хлопъ покѣрливо послухавъ.
 „Заразъ заплати бѣдняку
 Все, що виненъ єсь єму!“

„Пане, я не маю грошей
 Тутъ у лѣсѣ. Най Андрѣйко
 Перейдєсь до мого дому,
 Я му щиро заплачу.“

„Пане, — злебедѣвъ Андрѣйко, —
 Вѣ дѣмъ єго я не покажусь,
 Вѣнъ бы тамъ мя обезвѣчивъ!
 Се безъ серця чоловѣкъ!“

„Нѣ, небоже, не посмѣ
 Вѣнъ пѣднѣть на тебе руку,
 Я вже зроблю такъ, що смирно
 Все тобѣ вѣнъ заплатить.“

„Слухай, ты тирапе лютый!
 Присягни ось ту на мечъ мѣй,
 Що даси єму всю пѣату!“
 „Присягаю“ — рѣкъ мужикъ.

„Ну, гляди-жь, а якъ присяги
 Не додержишь, то страшенна
 Не мине тя люта кара
 Изъ лицарской руки!“

„Бо тодѣ зо мною справа.
 А ты знаєшь, хто я? Славный
 Лицаръ Донъ Кіхоть зъ Ламаншѣ,
 На все злее божій бичъ!“

Се сказавши лицарь гордо
Обернувь на Розіантѣ
Тай шлапъ-шлапъ поѣхавъ зъ лѣса.
Хлопъ глядѣвъ, ажъ вѣнъ ищезъ.

А тодѣ сказавъ до хлопця :
„Ну, ходи сюда, Андрѣйку!
Ну, ходи сюда, небоже,
Най тобѣ твоѣ довгъ сплачу!“

Вхопивъ хлопчика за руку,
Привязавъ го до осики,
Якъ почне ременемъ прати --
Ледво въ тѣлѣ духъ лишивъ.

„Ось тобѣ твоя заплата!
А теперъ иди, небоже,
Того лицаря шукати,
Щобъ тобѣ сей бѣль злизавъ!“

И пѣшовъ мужикъ, а хлопецъ
Зъ болю стогнучи зѣбравъ ся
Въ путь, щобъ лицаря шукати,
Що мавъ бѣль его пѣмститъ.

Такъ то нашъ преславный лицарь
Боронивъ святу невиннѣсть,
Такъ поборювавъ неправду,
Людску кривду направлявъ!

XI.

„Понадъ всѣ дѣвчата въ свѣтѣ
Ты теперь найщасливѣйша,
О прекрасна Дульчінеє“ —
Бубонѣвъ собѣ по́дъ нѣсъ.

„Бо-жь тобѣ судила доля
Власть надъ першимъ зъ мѣжь лицарства,
Надъ преславнымъ Донъ Кіхотомъ,
Що поборює все зло!“

Такъ бурчавъ собѣ нашъ лицарь,
Плетучись безлюднымъ шляхомъ, —
Ажь наразъ напротивъ него
Ђде купочка людей.

Се купцѣ були зъ Толедо;
Мавританскій парасолѣ
Надъ собовъ порозпинали; —
Зъ ними зъ десять слугъ було.

Слуги пѣшки йшли зъ бичами,
А купцѣ тряслись на мулахъ.
Звѣльна, тихо йшла ватага
Десь на ярмарокъ мабуть.

Але лицарь нашъ подумавъ,
Що й вони пригодъ шукають;
Ось вѣнъ ставъ середъ дороги
И „до штурму“ списъ спустивъ.

„Стійте!“ — крикнувъ вѣнь що сили, —
 „Свѣтъ увесь най зупинить ся!
 Кроку я не дамъ зробити
 Жадному, хто заразъ тутъ

„Не признасть и не присягне,
 Що нема въ цѣлому свѣтъ
 Красной царицѣ й дамы,
 Якъ зъ Тобозо Дульчінея!“

Зупинились подорожні,
 Бачуть: лицарь у зелѣзѣ,
 Зъ мовы видно, що безумный, —
 Ось одинъ и запытавъ :

„Пане лицарю, не маемъ
 Чести знати вашу даму.
 Покажѣть намъ сю красуню,
 Покажѣть єѣ зъ лица.

„А коли вона такъ гарна,
 Якъ вы мовите, то радо
 Мы признаемъ и присягнемъ,
 Сли се вамъ на що здалось!“

„Маловѣры!“ — крикнувъ лицарь.
 „Що-жь була-бъ вамъ за заслуга
 Красоту єи признати,
 Бачивши єи лице?

„Нѣ, не бачивши признайте,
 Присягнѣть и боронѣте!
 А якъ нѣ, то зъ сего мѣся
 Рушити ся вамъ не дамъ!“

„Пане лицарю, — озвавъ ся
 Зновъ купецъ, — та майте-жь ласку,
 Покажѣть намъ хочь малюнокъ,
 Дамы вашои патреть!

„Най вѣнъ буде й такъ маленькій,
 Щобъ на ньому ваша дама
 Выглядала якъ бобруна, —
 Мы признаемо вамъ все!

„Най на тѣмъ патреть навѣтъ
 Праве око зызомъ смотреть,
 Лѣве сѣркою й цинобромъ
 Капае — признаемъ все.“

„Чортъ зъ васъ капае, поганць!“
 Крикнувъ люто славный лицарь.
 „Боронѣть ся! За сей насмѣхъ
 Вы кѣстми заплатите!“

И „до штурму“ списъ спустивши,
 Штуркнувъ лицарь Розінанта
 Въ бѣкъ острогами такъ люто,
 Що сей мало не сказивсь.

Грѣзно шарпнулась коняка,
 Грѣзно рушила зъ копыта, —
 Гѣрко бы пришлось купчинѣ,
 Сли-бъ злучай его не спась.

Наче вихоръ гнавъ нашъ лицарь,
 Втѣмъ тарахъ! на середь шляху
 Спотикнувъ ся Розінанте
 Тай гегепъ объ землю впавъ.

Брязнувъ твердо славный лицарь
 О камѣне головою,
 Повернувъ ся, щобъ устати,
 Та за збруєю не мѡгъ.

Крушняючись середъ шляху,
 Вѡнъ кричавъ: „Не руште зъ мѣсця!
 Стѡйте, трусы! Я-жь не виненъ,
 Що мѡй комоць спотыкнувсь!“

Та купцѣ лишень смѣялись.
 А одинъ погоничъ скочивъ,
 Смѣло захопивъ списъ лицарскій
 Тай до лицаря пѡдбѣгъ.

Якъ не лусне разъ и другій
 Списомъ лицаря по ребрахъ,
 Ажь зломило ся ратище.
 Вхопивъ куснѣ тї мужикъ,

Якъ почне валити ними
 Лицаря куды попало!
 Донъ Кіхоть клине, злословить,
 А погоничъ бе тай бе.

Ажь якъ дуже утомивъ ся,
 На скипки розбивъ ратище,
 Кинувъ лицаря на шляху,
 За купцями самъ пѡшовъ.

Зновъ трѣбує лицарь встати —
 Та куды тобѣ! Побитый
 Такъ, що ледво духъ у тѣлѣ,
 Ледво повернутись мѡгъ!

И немовъ на боевищу
Лежачи, почавъ нашъ лицарь
Дульчінею споминати,
Глупій вѣршѣ городить.

Такъ найшовъ его на шляху
Изъ его села господарь,
Що возивъ у млынъ пшеницю
И до дому повертавъ.

Бачучи, що вѣнъ въ горяцѣ,
Добрий хлопъ изъ него збрую
Зиявъ, поклавъ на Розінанта,
А самого на осла,

И потягъ обохъ до дому.
Такъ то звеличивъ нашъ лицарь
Дульчінею! Такъ скѣнчилась
Перша поѣздка его.

~~XII~~ XII. ~~XIII~~

„Ой нема, нема нѣ вѣтру,
 Ой нема, нема нѣ хвилѣ,
 Анѣ вѣсти анѣ чутки,
 Де нашъ добрый панъ подѣвсь.“

Такъ зѣтхала економка,
 Бѣдкалась ей сестрѣнка,
 Сумувавъ поважный, гѣдний
 У селѣ тѣмъ панъ-отець.

Панъ-отець (звавсь Педро Перець),
 Ще й голяръ сельскій Микола
 Въ Донѣ Кіхотѣвъ дѣмъ прибули,
 Потѣшали дамъ сумныхъ.

Ажъ ту глянь — мужикъ-сусѣда
 Тягне въ браму Розіанта,
 Тягне и осла, на ньому-жь
 Славный Донѣ Кіхотѣ лежитъ.

„Панъ нашъ! Панъ нашъ! Слава Богу!“
 Всѣ скричали, на подвѣре
 Выбѣгли, щобъ Донѣ Кіхота
 Щирымъ сердцемъ привитать.

Але вѣнъ мовъ и не бачить,
 Але вѣнъ мовъ и не чує,
 Держачись осла за шию,
 Все знай вѣршѣ белендить:

„То не буря въ чисте поле
 Стадо соколѡвъ загнала,
 То славетный Донъ Родриго
 Гнавъ побитыхъ ворогѡвъ.

„Графъ изъ Мантуѡ Алонзо,
 Синьоръ Нарваецъ могучій,
 Ще й Бенъ Дараецъ арабскій,
 Бють на него зъ всѣхъ бокѡвъ.“

Рѣчь ему ту перервали.
 „Вуйку! Пане! Донъ Алонзо!
 Що се зъ вами? Схаменѣть ся!
 Де були вы тѡлькій часъ?“

Лицарь нашъ хотѣвъ устати,
 Та не мѡгъ. „Я бивъ ся, бивъ ся!
 Десять велегнѣвъ на мене!“ —
 Простогнавъ вѡнъ на ослѣ.

„Га, возьмѣть мене на щитъ мѡй,
 Занесѣть мене у замокъ,
 Кличте мудрую Урганду,
 Мои раны завязать!“

Кинулись жѣнки: „Въ васъ раны?
 Мы самі вамъ безъ Урганды
 Ихъ завяжемъ! Ахъ, панове,
 Поможѣть намъ занести!“

Положили Донъ Кіхота
 У покою на постели,
 Кинули ся ранъ шукати —
 Ранъ не має, лишъ синцѣ.

„Се мѡй коникъ тому виненъ —
 Такъ буркоче славный лицарь, —
 Въ саму найгорячшу хвилю
 Спотикнувсь — и я гегепъ!“

Нанесла тутъ економка
 Камфоры и оковиты,
 Геть натерли Донъ Кіхота,
 Вкрыли добре — вѡнъ заснувъ.

Злезъ нимъ — панъ-отець озвавъ ся. —
 Се така шальга на него
 Книжкова найшла, зъ книжокъ се
 Все безглузде почалось.“

„Ой панъ-отченьку, книжокъ тыхъ!
 Въ него повно въ кабинетъ —
 Та такі вамъ здоровенні,
 Що й вола-бъ убити можъ!“

Такъ сказала економка,
 И покивавъ головою
 Панъ-отець: „Книжки безбожні
 Бачте до чого ведуть!“

„Заразъ вы повикидайте
 Всѣ ті книги на подвѡре,
 Накладѣть огонь терновый
 И спалѣть до щенту всѣ!“

„Ось, їй Богу, мудре слово!“
 Закричала економка,
 И два разы того слова
 Не дала собѣ казать.

А коли книжки згорѣли,
 Панъ-отець казавъ и дверѣ
 Въ кабинетъ замурувати,
 Щобъ и слѣдъ ихъ не лишивсь.

А якъ Донъ Кіхоть пѣзнѣйше
 Своихъ книгъ почавъ шукати
 И дверей вѣдъ кабинету
 Анѣ рушь не мѡгъ найти,

То проворная сестрѣнка
 Зъ видомъ лютой трѣвоги
 Почала страшную повѣсть
 Лицарю розповѣдать :

Якъ вѡнъ выѣхавъ изъ дому,
 Въ тойже вечѣрь появивъ ся
 Середъ бурѣ, дощу й грому
 Чародѣй якійсь страшный.

Вѡнъ влетѣвъ до кабинету ;
 Що робивъ тамъ — Богъ се знае,
 Та такъ може за годину
 Дѡмъ весь дымомъ закуривсь.

Чародѣй изъ того дыму
 Вылетѣвъ, летячи крикнувъ :
 „Я є Фрестонъ! Донъ Кіхоту
 Памяточку я лишивъ!“

Такъ балакала сестрѣнка,
 Страшно лютивъ ся нашъ лицарь,
 Закричавъ, ногою тупавъ,
 Кулаками вѣтеръ сѣкъ!

„Фрестонъ! Пѣдлый чародѣю!
 Знаю я тебе! Чекай лишь!
 Я тобѣ и твоимъ другамъ
 Ще доѣду всѣмъ кѣнця!“

И опять въ важкѣй задумѣ
 Лицарь нашъ ходивъ по хатѣ,
 А ще бѣльшь лежавъ у лѣжку,
 Бо болѣли всѣ кѣстки.

XIII. XIII.

Двѣ недѣль такъ минуло.
 Донъ Кіхотъ державъ ся тихо,
 Споривъ зъ панъ-отцемъ часами
 Та що дня въ село ходивъ.

Бувъ въ селѣ мужикъ поряднй,
 Не богатый и не вбогій,
 Тай и розумомъ не крепкій,
 Але чесный хлопъ наскрѣзь.

Называвъ ся Санчо Панза.
 Отъ его нашъ славный лицарь
 Угледѣвъ собѣ на чуру
 И принявъ ся пѣдмвлять.

„Бдъ зо мною, Санчо Панза,
 На лицарскіи пригоды!
 Швидко слава именъ нашихъ
 По всѣмъ свѣтѣ прогремитъ!“

— „Пане, що менѣ по славѣ!
Я гремѣти такъ не хочу.
Въ мене, пане, жѣнка й дѣти,
А мастокъ мѡй скупый“. —

„Брате Санчо, не турбуй ся!
Не саму худую славу
Я здобуду! Чи-жь не знаєшь,
Що крѡмъ славы ще насъ жде?“

„Адже-жь въ першій битвѣ, Санчо,
Царство я здобути можу,
Взяти скарбы незлѣчені —
Всѣмъ лицарямъ такъ було“.

„А якъ царство я здобуду,
То не будь я лицарь, Санчо,
Сли тобѣ не дамъ пѡвъ царства!
Будешь, брате, королемъ!“

Санчо въ голову пошкробавсь.
— „Королемъ я мѡгъ бы бути.
Та моя Варвара, пане,
Въ королеву не годить ся!“

„Де вѣй бути королевою!
Ще тамъ на яку графиню
Може-бъ вѡдъ бѣды здала ся,
Та на королеву — нѣ“. —

„Ну, такъ слухай, брате Санчо!
Якъ здобуду сильне царство,
Дамъ тобѣ островецъ гарный,
Щобъ ты въ ньому володѣвъ“.

— „Губернаторомъ мѣй друже
На великому островѣ
Я зроблю тебе. Ну, якъ же,
Хочешъ вхати зо мною?“

„Губернаторомъ острова
 Я згаджаюсь бути, пане.
 Будь и якій вѣнъ великій,
 Я вже зроблю въ ньому ладъ!“ —

Оттаку зробивши згоду,
 Лицарь и славетный чура
 Почали тайкомъ збиратись
 На дѣла лицарскіи въ путь.

Донъ Кіхоть, що мѣгъ, попродавъ,
 Де лишъ мѣгъ, дробныхъ позичивъ,
 Справивъ щить, шоломъ полатавъ,
 Списъ новый десь роздобувъ.

Санчо взявъ осла зъ собою —
 Звавсь Сѣрко и бувъ правдива
 Перла у слячѣмъ родѣ —
 Тай барышня не забудь.

Черезъ плечѣ добру торбу
 Перевѣсивъ, въ неи шматя
 Свого й паньского наклавши,
 До дороги бувъ готовъ.

И отъ разъ у темну нѣчку
 Змовились оба, жѣноцтву
 Не сказавши анѣ слова,
 Тай чкурнули въ Богу путь.

XIV. XIV.

А теперь, матусю Музо,
 Рукавы тра засукати
 Та крѣпкенько духъ заперти
 Та порядно кашлянуть.

Не абы якои силы,
 Не абы якого хисту
 Тра намъ, Музо-панѣматко,
 Щобъ то выславить якъ слѣдъ

Сю нечувану, преславну
 И щасливую пригону,
 Що мавъ лицаръ нашъ на вступѣ —
 Зъ вѣтряками боротьбу.

Донъ Кіхоть и Санчо Панза,
 Розмовляючи любенько
 Про лицарскіи пригоди
 И про царство та островъ —

Вѣѣхали на рѣвну площу,
 На котрѣй вѣ широкомъ крузѣ
 Вѣ мѣсци вѣтряномъ стояло
 Зъ тридцять-сорокъ вѣтрякѣвъ.

Донъ Кіхоть, розгоряченый
 Своихъ мрѣй густымъ туманомъ,
 Вздрѣвши вѣтряки пѣдскочивъ
 И до Санча закричавъ:

„Санчо брате! Наше щасте
Близше насъ, нѣжъ намъ здае ся!
Бачишь, онде выступае
Сотня велитнѣвъ на насъ!

„Ну, та сли вони мѣркують
Налякать мене товпою,
То не въ тѣ попали дверѣ —
Я имъ иншій покажу.

„Слухай, Санчо, я въ сѣй хвили
Стану зъ ними ту до бою,
Всѣхъ побю — се глупіи трусы! —
А весь скарбъ ихъ буде нашъ!

„Боротьба ся справедлива,
Бо-жь се дѣло Богу миле
Водъ такихъ гидкихъ поганцѣвъ
Землю божу очищать!“

„„Пане — зъ дивомъ мовивъ Санчо —
Про якихъ се вы поганцѣвъ
Щось говорите? Якихъ се
Велитнѣвъ узрѣли вы?““

„Що? Не бачишь? — крикнувъ лицарь —
Тыхъ, що грѣзно такъ махають
Предовжезными руками,
Наче клятвѣ собѣ изъ насъ?“

„„Пане, се не є поганцѣ,
Але вѣтряки — рѣкъ Санчо —
И не руки, тѣлько крыла,
Що ихъ вѣтеръ оберта““.

„Брате Санчо, — мовивъ лицарь, —
Заразь видно, що въ лицарскѣмъ
Ремеслѣ ты ще не битый
И не знаєшь, що й куды.

„Велитиѣ, не вѣтряки се!
Але сли ты ихъ боишь ся,
То стої ту й моли ся Богу,
Я вже ихъ поборю самъ“.

И не слухаючи далѣ,
Якъ кричавъ до него Панза
И просивъ его й боживъ ся,
Що се таки вѣтряки —

Лицарь нашъ погнавъ галопомъ
Къ вѣтрякамъ, дививсь очима,
А не бачивъ... Надлетѣвши
Близько такъ почавъ кричать :,

„Стойте, подлі, не втѣкайте!
Я оденъ-однѣській лицарь
Всѣхъ васъ разомъ вызываю
Битись на жите и смерть!“

Въ той моментъ подувъ сильнѣйше
Вѣтеръ, крыла заскрипѣли,
Швидче почали вертѣтись,
Захитались вѣтряки.

Лицарь взявъ се за наругу.
 „Га, поганць — крикнувъ люто, —
 Хочь бы мали вы ще бѣльше
 Рукъ, нѣжь клятый Бриарей*),

„Я вамъ тутъ усѣмъ дамъ раду!“
 И зѣтхнувъ до Дульчинеъ,
 Спись взявъ низомъ, щитомъ вкрывъ ся,
 Спявъ острогами коня.

Мовь безумный кинувсь зъ болю
 Розинанте и що духу
 Полетѣвъ страшнымъ галопомъ
 Прямо къ першому млыну.

Щасте лицарю сприяло:
 Конь не гепнувъ по дорозѣ!
 Своимъ списомъ вѣнъ вѣдъ разу
 Вѣтряка крыло пробивъ.

Але въ томъ повѣявъ вѣтеръ,
 И крыло поперло въ гору,
 А зъ собою й Розинанта
 Й Донъ Кихота пѣдняло.

Въ той же хвили сильный розмахъ
 Кинувъ ихъ обохъ далеко;
 Лицарь и его коняка
 Полетѣли мовъ грушки.

*) Бриарей, пѣсля вѣруваня Грековъ, бувъ сторукой велитень (гигантъ).

Хруснули кѣстки лицарскій,
Клубъ оббивъ собѣ конисьско,
И оба на землю впавши
Ворухнутись не могли.

Санчо вздрѣвши се прискочивъ.
„Пане, — мовивъ, — чи-жь то я вамъ
Не казавъ, що зъ вѣтряками
Вы взяли ся воювать?“

„Тихо, Санчо, — мовивъ лицарь, —
Я вже знаю, якъ се сталося:
Се той ворогъ мѣй смертельный,
Фрестонъ чарѣвникъ зробивъ.

„Вѣнъ позавидѣвъ менѣ
Славы й свѣтлой побѣды
И тыхъ велитѣвъ поганыхъ
Въ вѣтряки перемѣнивъ.

„Але жди ты, поганине!
Всѣ твои чортѣвскіе штуки
Я своимъ мечемъ могучимъ
На капусту посячу!“

„Все се зробить Богъ, якъ знае“ —
Мовивъ Санчо и пѣдявши
Лицаря й коня на ноги,
Състи лицарю помѣгъ.

Наче кучма на паницѣ,
Такъ на бакирь славный лицарь
На кони сидѣвъ, ажъ Санчо
Запытавъ, що се ему?

Левіерина Ясінчук
1915

„Та болить, небоже Санчо, —
 Мовивъ лицарь, — та въ лицарствѣ
 Не ведесь такъ, щобъ жалѣтись,
 Коли що въ кого болить“.

„„Га, сли такъ, — промовивъ Санчо,
 То нехай! Хочь я волѣвъ бы,
 Щобъ вы жалувались, пане,
 Якъ чого вамъ не стає.

„Бо про себе я скажу вамъ,
 Що не думаю держатись
 Сихъ звычайвъ: якъ що-небудь, —
 Буду йойкати и кричать“.

Усмѣхнувся на сюю мову
 Лицарь. Та що нѣчь запала,
 То вони пѣдъ дубомъ въ полю
 Розложились на нѣчлѣгъ.

Санчо повечерявъ добре
 И побулькотѣвъ зъ барыльця,
 Але лицарь въ высшихъ сферахъ
 Думкою лѣтавъ — не ѣвъ.

Санчо на травѣ простягъ ся
 Тай захрѣпъ мовь оглашений,
 Але лицарь Дульчінею,
 Споминаючи — не спавъ.

Такъ скѣнчивъ ся день той славный,
 Що имена Донъ Кихота
 Й Санчо Панзы по вѣкъ вѣчный
 Въ людскѣй памяти вписавъ.

XV.

Донъ Кіхотъ и Санчо Панза,
Вставши не зовсѣмъ то й рано,
Поснѣдавши, що тамъ мали,
Рушили на битый шляхъ.

„Ту, небоже Санчо, буде
Намъ пригодъ, мовь бобу въ лѣсъ! —
Мовивъ радѣсно нашъ лицарь,
Пѣдгоняючи коня.

„Тѣлько знаєшь, якъ до бою
Зъ лицаремъ якимъ я стану, —
Ты шануй звычай лицарскій,
Помагать менѣ не смѣй.

„Инша рѣчь, якъ бы на мене
Деякі драбы напали,
Хлопы, слуги, голодранцѣ, —
Туть до бою й ты спѣши!“

„Пане любый, — мовивъ Санчо, —
Чоловѣкъ я супокѣйный,
У лицарскѣмъ дѣлѣ дурень, —
Дежь менѣ вамъ помагать?“

„Отъ хиба бы хто на мене
Кинувъ ся, тодѣ, даруйте,
Я якъ зможу и зъумѣю
Боронитись буду самъ“.

Поки ся велась розмова,
 Глянь: помалу ѣдутъ шляхомъ
 Два черцѣ Бенедиктины
 На високихъ, добрыхъ мулахъ.

На очахъ великїй, темнїй
 Окуляры, парасолѣ
 Розпущенїй понадъ ними,
 Лисины у каптурахъ.

А за ними пять-шѣсть кроковъ
 Ёде гарный, крытый повозъ,
 Въ коло него штыри коннїй
 Й два погоничѣ пѣшкомъ.

Ажъ пѣдскочивъ на сѣдлѣ
 Донъ Кїхоть, узрѣвши сеє.
 „Санчо, — крикнувъ, — ось пригода
 Найкраснѣйша зъ всѣхъ пригодъ!

„Голову свою даю,
 Що сї чорнїй два зъ переду,
 То могучїй чародѣъ,
 Чорнокнижники якїсь.

„А въ колясцѣ сѣй напевно
 Вкрадену якусь царѣвну
 Пѣдъ сторожею мѣцною
 На край свѣта десь везуть.

„Ну, такого я насильства
 Стерпѣти не можу, Санчо!
 А тї клятї чародѣъ
 Зъ давна допекли менѣ!“

„Господи! — злякавшись дуже
 Скрикнувъ Санчо, — тутъ намъ буде
 Гѣрше ще, нѣжъ зъ вѣтряками.
 Пане, що се вамъ здаєсь!

„Гляньте, се не чародѣѣ,
 А черцѣ Бенедиктины,
 А въ колясцѣ певно ѣде
 Якесь панство до Севіллѣ.

„Схаменѣть ся, пане любый!
 Нѣ зъ попами, нѣ зъ панами
 Не вдавайтесь у пригоды,
 Бо добромъ не скѣнчите!“

„Санчо,— згѣрдно крикнувъ лицарь,
 Не плети, чого не вмѣєшь!
 Я кажу: се чародѣѣ!
 Заразъ се побачишь самъ!“

И пѣдѣхавши близенько,
 Ставъ конемъ посередъ шляху
 И до штурму списъ спустивши,
 Такъ покрикнувъ до черцѣвъ:

„Вы погане, дѣдьче племя,
 Заразъ випустѣть царѣвну,
 Що везете въ тѣй колясцѣ,
 Бо инакше вамъ капуть!“

Стали монахи, зжахнулись,
 Далѣ кажуть: „Пане любый,
 Мы не є погане племя
 Анѣ дѣдьче, мы черцѣ.

„Хто тамъ ѣде въ той колясцѣ —
Мы не знаємо. Самі мы
Поспѣшаемъ у святого
Бенедикта монастирь“.

„Брехуны! мене не здуришь!“ —
Крикнувъ лицарь и коняку
Спявъ острогами, тай прямо
Списомъ на черця погнавъ.

Бувъ бы певно на пролѣтъ
Проколовъ ему живѣтъ,
Та чернець не ждавъ, а зъ мула
Кинувшись, беркиць пѣдъ плѣтъ.

Другій бачить, що бѣда,
Шарпнувъ мула въ бѣкъ уздою,
Скочивъ въ рѣвъ, а вѣдси въ поле
Тай погнавъ на-впроцаны.

Оттаке сповнивши дѣло,
Донъ Кіхоть поѣхавъ гордо
На зустрічъ колясцѣ — славну
Тамъ пригоду вѣнъ нѣйшовъ.

А Бенедиктинець бачить,
Що той чортъ у блясѣ вже
На его не дыба душу,
Ажъ вѣльнѣйше вѣдѣтхнувъ.

Ось вѣнъ рачки, хильцемъ-хильцемъ
Выповзъ изъ рова на мула, —
Якъ шурне у чисте поле,
Тѣлько порохъ закуривсь.

Швидко здыбавъ свого фратра,
 Що вѣдсапавшись, край жита
 Ждавъ, що далѣ зъ того буде —
 Ажъ розплакались оба.

„Фратеръ, що за бѣсъ якійсь
 Учепивъ ся насъ? — промовивъ
 Першій. — Що було зъ тобою?
 Вѣнь не вбивъ тебе? пустивъ?“

„За грѣхи се нашій, брате —
 Мовивъ другій, чокотячи
 Изъ переляку зубами —
 Смерть зирнула въ очи намъ!“

И оба хреститись стали
 И молитись, та со страхомъ,
 Съ каятємъ у монастирь свѣй
 Манѡвцями поплелись.

XVII XVI. XVII

„Радуйтеся, прекрасні дамы, —
 Мовивъ тымчасомъ нашъ лицарь
 Наблизившись до колясы, —
 Вы теперъ свободні вже.

„Чорна шайка та злодѣйска,
 Що васъ силомѡць везла
 На затрату, перхла въ поле
 Моимъ списомъ ражена.

„А щобъ знали вы, хто вамъ
Высвѣдчивъ таку прислугу, —
Є се Донъ Кіхоть зъ Ляманшѣ,
Блудный лицарь, вашъ слуга.

„Блудный лицарь, а невольникъ
Дульчінеѣ изъ Тобозо.
Къ нѣй вы ѣдте, ѣй скажѣте
Все, що я для васъ зробивъ.“

Розбалакавъ ся нашъ лицарь,
И не швидко-бъ и скѣнчивъ,
Ажъ ту наблизивсь до него
Подорожныхъ дамъ слуга.

То Біскаецъ бувъ, конюхъ.
Зъ мовы лицаря второпавъ
Лишь того, що до Тобозо
Вѣнъ вертатись имъ велить.

Се розлютило его.
„Идѣть до чорта, пане лицарь!
Не спивайте насъ въ дорозѣ,
Бо васъ забю якъ сверщка“.

Гордо глянувъ Донъ Кіхоть
На слугу. „Слибъ ты бувъ лицарь,
Я бъ зъ тобою ту лицарску
Мавъ розправу, ты блощице!“

„Я не лицарь? Я блощица?
Брешешь, ты сухая тыко!
Я Біскаецъ, а Біскаецъ
Кождый лицарь, чортъ бери!“

„Нумо, киньте сю коцюбу
 А вѣзьмѣть за шаблю! Я вамъ
 Гнетъ покажу, чи я лицарь!“
 Такъ Біскаецъ говоривъ.

Не сказавши й слова бѣльше,
 Донъ Кіхоть свѣй списъ вѣдкинувъ,
 Вынявъ шаблю й на Біскайця
 Рушивъ наче кѣтъ на мышъ.

Та Біскаецъ тожь не заяць.
 Шаблю зъ пѣхвы, а зъ колясы
 Вхопивъ подушку вѣзницку
 Шкѣряну замѣсць щита.

Ледво лицарь наблизивъ ся,
 Якъ не втне его Біскаецъ
 У рамя! Напевно бувъ бы
 Пересѣкъ его на пѣвъ.

Але лицарь захистивъ ся
 Своимъ щитомъ. Не чекавъ
 Нашъ Біскаецъ, що дальшь буде,
 Але ще разъ рубонувъ.

Въ голову попала шабля,
 Вѣдкусила мовъ собака
 Часть лицарского шолома,
 Ще й пѣвъ уха на закуску.

Гей, розлютивъ ся нашъ лицарь!
 Вставъ у стременахъ, обѣручъ
 Вхопивъ мечъ и наче громомъ
 Вразъ Біскайця оглушивъ.

Зверха въ тѣмнѣ мечъ талапнувъ,
 Та хочь не розсѣкъ до разу
 Головы за для подушки,
 То про те такій мѳцнѣй

Бувъ ударъ, що у Бѣскайця
 Ажъ свѣчки въ очахъ засяли,
 Кровь изъ усть, изъ ухъ, изъ носа
 Брызнула, и вѳнъ мовъ снѳпъ

Впавъ на землю. Донъ Кѣхоть
 Гнетъ зѳскочивъ зъ Розѣнанта,
 До очей єму наставивъ
 Вѳстре своего меча.

„Пѳддавай ся!“ — крикнувъ грѳзно.
 „Пѳддавайсь, коли не хочешъ,
 Щобъ я ту въ отсѣйже хвили
 Голову тобѣ вѳдсѣкъ!“

Та Бѣскаецъ бувъ зомлѣлый,
 Лежачи ногами дрыгавъ
 И харчавъ, и певно бувъ бы
 Не добромъ скѳнчивъ ся бѳй,

Слибъ зъ колясы яснѣ дамы
 Бачучи, куды йде дѣло,
 Не повысѣдали живо,
 Щобъ спасати конюха.

Ось вони просити стали
 Лицаря, щобы давъ спокѳй.
 „Га, сли такъ — вѳдмовивъ гордо
 Донъ Кѣхоть, — най буде й такъ.“

„Сему лицарю готовъ я
 Даровать жите, лишъ мушу
 Ставити одну умову,
 Водъ котрой не водступлю :

„Най менѣ вонъ прирече
 Заразъ вхать до Тобозо
 И прекрасной Дульчинеѣ
 Тамъ воддать себе въ услуги“.

„Добре, добре“ — прирекли
 Переляканіи дамы,
 Навѣтъ не дочувши добре,
 Що тамъ лицаръ говоривъ.

„Га, сли такъ, — сказавъ нашъ лицаръ —
 То прощайте, красніи дамы!“
 И поклонившись чемно, съѣвъ
 На коняку тай поѣхавъ.

XVII XVIII. XVIII

Не проѣхавъ десять кроковъ
 Донъ Кіхоть, до того мѣся,
 Де лишивъ бувъ Санчо Панзу,
 Коли сей на землю — тыць!

„Пане — каже, — отъ теперь вы
 Певно царство вже здобули,
 То звольте менѣ въ владане
 Дать обѣцанный островъ!“

„Сыну мой — вѣдмовивъ лицарь —
 Не здобувъ я ще осгрова,
 Тѣлько стративъ ось пѣвъ уха, —
 Та Богъ ласкавъ ще на насъ!“

„Тай болить же кляте ухо!
 Отъ бы такъ при собѣ мати
 Фляшку дивного бальзаму —
 Мовъ рукою-бъ вѣдняло!“

„Що се за бальзамъ?“ — спытавъ
 Санчо выдобувши ваты,
 Ухо пану завязати.
 — „Фераграса той бальзамъ!“ —

Мовивъ лицарь. — „Всякѣ раны,
 Всякѣ болѣ въ одной хвили
 Гоить. У лицарскихъ книгахъ
 Много писано о пѣмъ“.

„Щобъ намъ тѣлько до господы,
 Я зварить его зъумѣю,
 А тодѣ всѣ битвы, раны,
 Навѣтъ смерть намъ не страшна.“

Але тутъ побачивъ лицарь,
 Що шоломъ его ще гѣрше
 Пофалатаный пѣжъ уха, —
 И розлютивсь такъ що страхъ.

„Бий мене Господня сила,
 Сли я буду хлѣба ѣсти,
 Воду пити, въ хатѣ спати,
 Поки не помщусь за се!“

„Пане — мовивъ Санчо Панза, —
 Не кленѣть ся такъ страшенно,
 Бо прийде ся довго ждати,
 А той лицарь вже геть-геть.“

„Ну, то поки не здобуду,
 Въ бою свѣжого шолома!“ —
 Такъ поправивъ ся нашъ лицарь,
 И поѣхали оба.

Ѣдутъ, Ѣдутъ, Ѣдутъ шляхомъ —
 Не стрѣчаєсь жаденъ лицарь.
 Щастє ще, що проти ночі
 Пострѣчались пастухи.

Стадо кôзь вони ту пасли.
 Козы спали вже въ кошарѣ,
 Пастухи пекли козятко
 На вечерю. Въ самый часъ

Лицарь нашъ и его чура
 Въ ихъ компанію прибули.
 До своєї ихъ вечерѣ
 Запросили козарѣ.

Правда, дивною здала ся
 Имъ чудна лицарська збура
 И балаканє чудацке,
 Але въ своѣй простотѣ

Думали: „Мабуть въ столиці
 На панôвъ така вже мода
 Надôйшла, то й Богъ изъ ними!
 Але лепскій панъ якійсь!“

Якъ кôзлятину поѣли
И виномъ еѣ запили,
На закуску передъ гостей
Дали жолудъ пастухи*).

Взявши въ руку жолудину
Лицарь нашъ подумавъ хвильку,
А вôдтакъ „уста отверзши“
Ось яку промову втявъ :

„О щасливѣ тѣ столѣтя
Предковѣчнѣ, що ихъ нынѣ
Золотымъ вѣкомъ зовемо —
Не для того золотымъ,

„Що въ нихъ золото, якъ пынѣ
Надъ усе було въ цѣнѣ —
А щасливѣ за про тее,
Що незвѣснѣ въ нихъ були

„Тѣ слôвця: „мое“, „твое“!
Все тодѣ було ще спôльне.
Всякову земля прещедра
День у день давала страву.

„Жолудъ ось така смачная,
Мѣдъ, що въ дупла пчолы зносять,
Се була єдина страва
Преблаженныхъ тыхъ людей.

*) Въ Испаніѣ є така жолудъ, котру можна
ѣсти людямъ.

„Хрусталева вода,
 Се бувъ ихъ напѣй здоровый,
 А кора зъ деревъ высокихъ —
 Одѣжь и хатчина вразъ.

„Та за те була въ нихъ згода,
 Єднѣсть, супокѣй, братерство!
 Не пороли маму-землю
 Острымъ плугомъ ще тодѣ.

„Ненарушуване поле
 Добровѣльно имъ давало
 Все, чого було имъ треба —
 Не було богатыхъ, бѣдныхъ.

„Безъ прикрасы и безъ строевъ
 Непорочнѣй дѣвчата
 Весело тодѣ гуляли
 И безпечно по лѣсахъ.

„Простымъ щирымъ, яснымъ словомъ
 Не сонетами крутыми,
 Зъ сердца къ сердцю промовляла
 Молодечая любовь.

„И жила святая правда,
 Непохитна справедливѣсть
 Мѣжь людьми: розбоѣ, вѣйны
 Ще й не снились имъ тодѣ.

„Не було царѣвъ нѣ дукѣвъ,
 Нѣ судѣвъ нѣ криміналѣвъ,
 Нѣ катѣвъ анѣ злочинцѣвъ —
 Всѣ були браты, всѣ люде.

„Такъ було колись! А пень?“ —
 И зѳтхнувъ нашъ лицаръ важко,
 И повѣвъ довкола окомъ,
 Та якій побачивъ видъ?

Пастухи и Санчо Панза,
 Що нѣ въ зубъ не розумѣли,
 Що й до чого вѳнъ говорить,
 Всѣ послули край огню.

„Онъ якъ!“ — мовивъ славный лицаръ.
 Похитавши головою, —
 Вѳнъ махнувъ лишень рукою,
 Лягъ и такожь гнетъ заснувъ.

XIX. XIX

Мовъ зелѣзный вовкъ на небо
 Вылѣзло горюче сонце,
 Розбудило Донъ Кіхота,
 Розбудило пастухѳвъ.

Поснѣдавши, що тамъ Богъ давъ,
 Донъ Кіхоть и славный чура
 Поплелися далѣ шляхомъ,
 Щобъ бѣды собѣ шукать.

На полудне потомлені
 Вѣѣхали въ лѣсокъ, пустили
 Розіпанта на полянку,
 А самі лягли спочить.

Та лихе якесь хотѣло,
Що на той самѣй полянцѣ
Спочивать лягли Янгезы,
Славнѣ въ краю конюхи.

Конѣ ихъ такожь тамъ паслись.
Що тамъ зъ ними Розінанте
Мавъ за дѣло — Богъ се знае,
Та дѣйшло до пястукѣвъ —

Чи то до копытъ. Ударивъ
Розінантѣ одну коняку,
Такъ що та перевернулась —
Розѣзлились конюхи.

Збѣглись, тай давай палками
Молотити Розінанта,
Такъ що той приголомшений
Мовъ небѣжчикъ ниць упавъ.

Се побачивъ славнѣй лицарь,
Схопивъ ся и вынявъ шаблю.
„Санчо — крикнувъ — сю обиду
Мусимо на нихъ помстити“.

„Що тамъ, пане, за обида —
Мовивъ Санчо — вы дивѣть ся:
Насъ ту два, а ихъ зо двадцять,
Мы имъ рады не дамо!“

„Що тамъ двадцять! — крикнувъ лицарь
Я одень за сто ихъ стою!“
И не гаючи ся довше,
На Янгезѣвъ налетѣвъ.

Гей, якъ першого тарахнувъ,
 Записавъ му йоръ на лѣкти,
 Кровця брызнула довола.
 Крикнувъ зъ болю той конюхъ.

А ту зъ заду й Санчо Панза,
 Тежъ здобувшись на вѣдвагу,
 Якъ не лусне по макѡвцѣ
 Ще одного конюха. —

Спудились мои Янгезы,
 Але бачучи, що тѡлько
 Два якійсь на нихъ напали,
 Заразъ кинулись до нихъ.

Обступили ихъ довола
 Тай лупъ-цупъ, измолотили
 Чисто на квасну квасницю
 Палицями ихъ обохъ.

А побачивши, що лицаръ
 И слуга лежать мовъ трупы,
 Швидко зъ кѡньми спакувались
 Тай дали копытамъ знать.

Довго, довго ще лежали
 Мовчки лицаръ нашъ и Санчо,
 И не рушались, неначе
 Пильно слухали чмелѣвъ.

Далѣ обѡзвавъ ся Санчо:
 „Пане, пане, Донъ Кіхоте!“
 — „Га“ — озвавъ ся Донъ Кіхоть.

Санчо: „Отъ теперь бы то намъ, пане,
Дуже здався той чудовый
Харабарсовый бальзамъ!“

Д. Ких.: „Е, чого-бъ тодѣ намъ треба!
Та кленусь тобѣ, мѡй друже,
Не мине два дни, а певно
Будемъ мати той бальзамъ!“

С. „Не мине два дни? А якъ вы
Думаете, пане любый,
Кѡлько днѣвъ мине, закимъ мы
Зможемо на ноги встать?“

Д. К. „Що до себе, справдѣ, друже,
Я сказать сего не можу.
Ну, та самъ я тому винень!
Се-жь не лицарѣ були.“

„Тѡлько зъ лицарями битись
Рѣчь моя, а прочу зграю
Ты, мѡй друже, самъ повинень
Мовъ Самсонъ той побивать.“

С. „Пане, чоловѣкъ я тихій!
Побивать нѣкого въ свѣтѣ
Не бажаю и не буду.
Богъ изъ ними зъ усѣма!“

Д. К. „Санчо, ось ты якъ говоришь!
А островъ бы хтѣвъ дѡстати.
Алежь тамъ прийдесь, небоже,
Часто бунты усмирать.“

С. Ей, Господь тамъ зъ тымъ островомъ !
 Радше силуймо ся встати
 Та пѣднати Розінанта
 Та шукати нѣчлѣгу.“

Д. К. Охъ, охъ, охъ! Болять же крыжъ!
 Всѣ кѣстки мовѣ перебитѣ...
 Нѣ, небоже, я не встану,
 Хочъ прийдесь ту й пропадать.“

С. „Ну, скажѣте, любый пане,
 Чи то все въ лицарскѣмъ станѣ
 Оттакѣ грады та тучѣ
 Лицарямъ на плечѣ йдутъ?“

Д. К. „Санчо, Санчо! Сто разъ гѣршій
 Муки, болѣ и пригоды
 Мусѣли неразъ терпѣти
 Попередники мои!

„Лицарь Амадїсь, поповниши
 Въ руки ворога, до стовпа
 Бувъ привязанный и битый
 Кѣньскою уздою добу.

„Лицарь Фебъ поповъ ся въ руки
 Ворога, и той давъ наказъ
 Изъ пѣску, кремѣня й леду
 Левативу дать ему.“

Такъ балакали нещаснїй,
 Поки врештѣ Санчо Панза
 Змѣгъ ся йойкаючи встати
 Й лицаря пѣдратувать.

Пѳдняли оба коняку.
 Та що зъ того: анѳ лицарь
 Силъ не мавъ на нѳмъ сидѳти,
 Анѳ кѳвъ — его нести.

Оттодѳ то Санчо Панза
 На осла мовъ мѳхъ половы
 Натерхавши своего пана,
 До осла коня припявѳ.

Самъ же взявѳ осла за повѳдѳ
 И помаленьку, що хвиля
 Проклинаючи лицарство
 И Янгезѳвъ, рушивѳ въ путь.

Щасте бѳднымъ посприяло.
 Не проѳхали и мильку,
 Якъ натрафили гостинець
 И шинокъ на роздорожу.

Ажъ перехрестивѳ ся Санчо.
 Але Донъ Кѳхоть якъ тѳлько
 Вздрѳвѳ шинокъ, такъ заразъ зъ него
 Пышный замокъ изробивѳ.

Чура, кѳнь, осель и лицарь,
 Наче пѳвтора нещастя,
 Въѳхали у двѳръ шинковый —
 Щѳ то тамъ спѳткае ихъ?...

XX.

„Водчиняйте замку брамы,
Привитайте цвѣтъ лицарства!“
Такъ деклямувавъ нашъ лицарь
Лежачи вдовжь на ослѣ.

„Гей шинкарю!“ — мовивъ Санчо, —
„Двохъ небѣжчикѡвъ приймѣте,
Хочъ живыхъ ще, та такихъ,
Що до смерти имъ три чверти.“

„Щожъ се вамъ?“ шинкарь пытае.
„Еть, туманъ якійсь опутавъ :
Гримнули мы въ пропасть кляту
И страшенно потовклись!“

Добродушный бувъ шинкарь,
Ще добрѣйша въ него жѣнка,
Та не мали де крѡмъ стайнѣ
Своихъ гостей помѣстити.

Лягъ на постели нашъ лицарь,
А край него на земли
Санчо Панза на соломѣ
Пѡдъ дѣравымъ петекомъ.

Добродушная шинкарка
Принесла воды, оливы
Та шматинѣ, обомъ помыла
Та перевязала раны.

„Богъ вамъ заплатъ, ясна панъ!“
 Мовивъ лицарь. — „Ще лишъ нынъ
 Ваша помѣчь намъ потрібна —
 Завтра й чортъ намъ не страшный.

„Завтра я не сплю, не ѣмъ,
 Поки не зварю чудовый
 Ферабрасовый бальзамъ
 И всѣхъ болѣвъ не позбудусь!“

Глянула на Донъ Кіхота
 Та шинкарка, мовъ на тура,
 Тай пытає Санчо Панзы,
 Що ѣй выдавсь розумнѣйшимъ:

„Хто се є вашъ панъ, мѡй друже?“
 „О, мѡй панъ, се славный мужъ! —
 Мовить Санчо, — найблуднѣйшій,
 Найхрабрѣйшій мѣжь лицарствомъ!“

„Чомъ же се вѡнъ найблуднѣйшій?
 Що за гѡднѡсть се така?“

„О, се гѡднѡсть страхъ велика:
 Нынъ букѡвъ повнѡ плечъ,

„Завтра царство и корона
 И островъ для чуръ въ додатку.“

„Чомъ же вы — пыта шинкарка —
 Не здобули й графства ще!“

„О, ще часъ короткѡй, панъ!
 Мѣсяця не ма, якъ мы
 Ъздимо пригодъ шукати.
 Тай пригоды тѡ, що доси

„Намъ лучали ся, були
 Все дрантивѣ. Та сли Панъ Бѣгъ
 Дастъ намъ выдержать всѣ бѣды,
 Буки, болѣ, битвы ѣ глумъ,

„Що намъ суджено, то певно
 Не мине насъ царство-панство.“
 Такъ балакавъ Санчо Панза,
 Поки зъ горя не заснувъ.

Та не такъ то легко спати,
 Якъ усѣ кѣстки ѣ суставы
 Порахованѣ ломачемъ
 Та пописанѣ синцями.

Тожъ якъ тѣлько засвѣтало.
 Пробудивъ ся Донъ Кѣхоть,
 Пробудивъ ся ѣ Санчо Панза,
 Але жаденъ встать не мѣгъ.

Довго ще вони чекали,
 Розмовляли и стогнали,
 Поки не прийшовъ шинкаръ
 Глянуть, чи вони живѣ ще.

„Гей, вельможный пане графе! —
 Мовивъ лицаръ — майте ласку.
 Дать намъ трохи розмарину,
 Соли и вина ѣ оливы!“

Добродушный бувъ шинкаръ;
 Бачить, що людина хора
 И плете щось у горяцьѣ —
 Давъ усе, о що просили.

Ледво не ледво зволокъ ся
 Донъ Кіхоть зъ твердого лѣжка,
 Замѣшавъ свѣй лѣкъ въ горшку
 И поклавъ его варить.

Клекотить въ горшку бальзамъ,
 Лицарь стогне та хрестить ся,
 Шепче „На мори, на мори,“
 Хуха, дмуха и плюе.

Якъ зварилась мѣшанина,
 Вѣнь зѣлявъ еѣ въ флящину,
 А изъ решты, що лишилась,
 Выпивъ добру половину.

Тай огидный же бувъ смакъ!
 Ледви выпивъ лѣкъ свѣй лицарь,
 Щось въ нѣмъ рявкнуло: у-е!
 Мовъ бы ложку впхавъ у горло.

Выдавъ зъ себе все бѣдакъ,
 Ще й позавчорашну жолудь,
 А зъ страху та задавлѣня
 Весь троистымъ потомъ вмывъ ся.

„Положѣть мене й укрийте!“
 Простогнавъ нещасный лицарь,
 Але заразъ же заснувъ,
 Спавъ якъ камѣнь три години.

Сонъ, зворушене и пѣтъ
 Покрѣпили въ него силы,
 Вставъ освѣженный здоровый,
 Що хочъ заразъ ѣдъ въ походъ.

Ажъ въ долонѣ плеснувъ Санчо.
 „Чудо сталося зъ моимъ паномъ!
 Очевидно є се дѣло
 Пречудовного бальзаму!“

И вѣнъ смѣло вхопивъ горщикъ,
 Духомъ выпивъ все до дна.
 Ой, та швидко неборака
 Свѣтъ весь и бальзамъ проклявъ.

Якъ почавъ той варъ огидный
 Въ животѣ его лоточить,
 Нудить, мучить и млоити —
 То вѣнъ зъ болю вивсь якъ вюнъ.

Почало щось пѣдступати
 То пѣдъ серце то пѣдъ горло,
 Такъ що Санчо справдѣ думавъ,
 Що вже смерть его прийшла.

„Санчо, сынку!“ — мовивъ лицарь
 За чоло его держачи, —
 „Що зъ тобою? Ой а може
 Се тому, що ты не лицарь?“

„Горе мому всьому роду!“
 Зойкнувъ Санчо. „Сли вы знали,
 Що сей варъ лишъ для лицарѣвъ,
 То по що-жъ менѣ дали?“

Та въ тѣй хвили вже бальзамъ
 Перемѣгъ натуру Санча
 И експльозія страшенна
 Все нутро его стрясла.

Довгій бувъ, страшный выбухъ,
 И не покрѣпивъ вѣнь Санча,
 Але змучивъ такъ, що бѣдний
 Ледво на ногахъ державсь.

Та не ждалось Донъ Кіхоту.
 Самъ вѣвъ осѣдавъ коняку,
 Зануздавъ осла, и Панзѣ
 Сѣсти на сѣдло помѣгъ.

Ой не встигъ нашъ славный лицарь
 Зѣ мѣсяца рушити хочъ крокомъ,
 Ажъ ту вийшовъ панъ коршмарь
 И визенько поклонивъ ся.

„Пане графе“ — мовивъ лицарь, —
 Славно вы насъ угостили.
 Чимъ же бѣ мѣгъ я вамъ вѣддячить,
 Будьте ласкаві, скажѣть.

„Може є у васъ якій
 Ворогъ, кривдникъ, супостатъ,
 То вкажѣть єго, а силѣ
 Моихъ рукъ вѣнь не уйде.“

„Пане лицарю, — вѣдмовивъ
 Гнетъ коршмарь, — якимъ у бѣса
 Графомъ я вамъ показавъ ся?
 Я коршмарь собѣ, тай годѣ.“

„Силы вашихъ рукъ не треба, —
 Зѣ кождимъ ворогомъ и самъ
 Я собѣ вже раду дамъ,
 А вы, пане, заплатѣть!“

„Що, платити?“ — крикнувъ лицарь.
 Се не замокъ, якъ я думавъ,
 А шинокъ собѣ звычайный?“
 „Такъ, шинокъ“ — сказавъ коршмарь.

„Га, сли такъ, то знай, коршмарю,
 Що блукаюче лицарство
 Не платитъ нѣгде нѣколи
 За гостину по шинкахъ.

„Всѣ его гостять бесплатно
 За тѣ труды, невыгоды,
 Що воно терпитъ по свѣтѣ,
 Щобъ невинностьъ боронить.“

„Все те, панцю, чиста байка,“ —
 Рѣкъ коршмарь. „У мене такъ е:
 Кто ночуе, ѣсть и пѣ,
 Мусить за се все платити.“

„Е, ты дурень!“ — скрикнувъ лицарь,
 Давъ остроги Розіанту,
 Выскочивъ за браму й хутко
 Геть у поле почвалавъ.

„Онъ якъ!“ — закричавъ коршмарь,
 „Ну, чекай же! Втѣкъ панъ лицарь,
 То вже не втече панъ чура.
 Гей, ты мой! плати за все!“

„Я? — озвѣривсь Санчо Панза, —
 Я платити? Сли мѣй панъ
 Не платитъ, то й я лицарске
 Право не буду ломать.“

„Хло, та я тобѣ всѣ кости
 Поломаю“ — рѣкъ коршмарь.
 „Хочь сѣчѣть мене живого,
 А я й феника не дамь!“

На сю сварку позбѣгались
 Иншій гостѣ, що въ тѣй коршмѣ
 Ночували — шаповалы,
 Ковалѣ та шматярѣ!

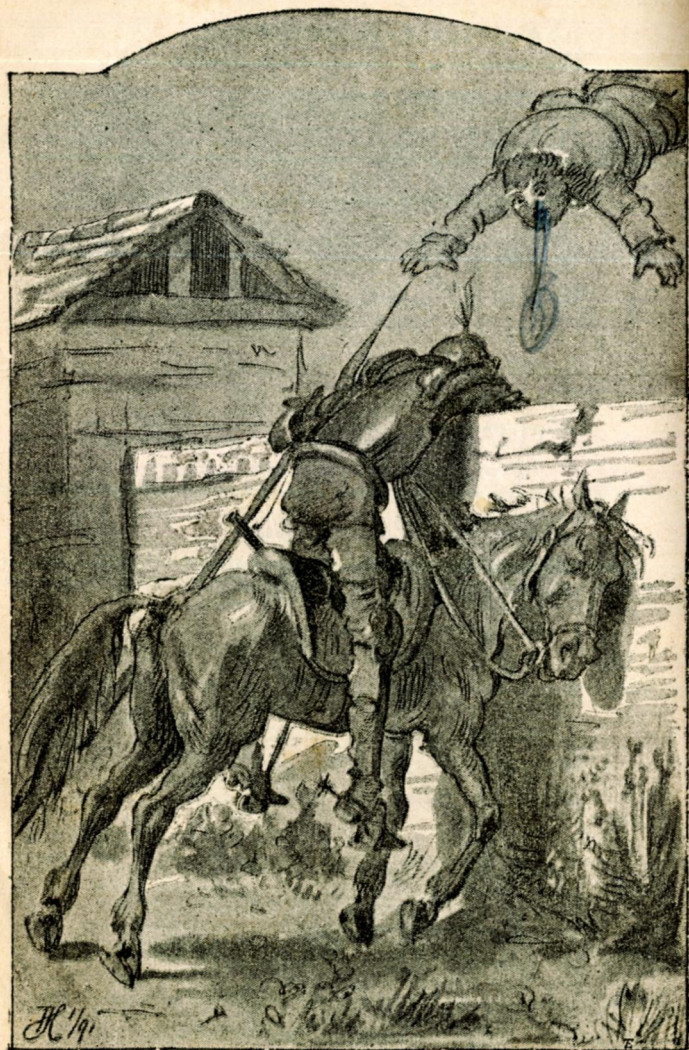
Вчувши, про що рѣчь зайшла,
 Скочили наразѣ до Панзы
 И стягли его зѣ осла,
 И лишь моргнули по собѣ.

Заразѣ принесли изѣ коршмы
 Грубый коцѣ, простерли добре,
 По краямѣ забрали въ руки,
 Панзу бухнули на коцѣ.

Въ тѣй же хвили розмахали —
 Гупѣ! и Санчо мовѣ ворона
 Зѣ розмахомѣ летѣвъ у гору —
 Гупѣ! и зновѣ на коцѣ упавѣ.

Гей, якѣ стануть опалати!
 Мовѣ опука бѣдний Санчо
 То лѣтаѣ, то спадаѣ,
 А кричить, кричить, кричить.

Вчувъ сей крикѣ могучій лицарѣ,
 Обернувѣ ся — Боже милый!
 Розпростерши руки й ноги
 Санчо наче птахѣ лѣта!

H. 1/91

Рушивъ чуръ на подмогу,
 Та була заперта брама,
 Перелѣзти жь черезъ муръ
 За слабый бувъ бѣдный лицарь.

Сидячи на Розіантѣ
 Вѣнь одно зробивъ, що мѣгъ :
 Клявъ, ганьбивъ катѣвъ поганыхъ,
 Але тѣ лишь реготались.

Ажь набавившись до волѣ
 И втомивши ся, пустили
 Санчо Панзу; вырвавсь бѣдный
 Зъ коршмы, мовъ зъ керницѣ кѣтъ.

XX. XX

Пражить сонце якъ наняте.
 Утруджені и нещасні
 По безлюднѣмъ шляху ѣдутъ
 Санчо Панза и Донъ Кіхоть.

Ажь наразъ знялась на шляху
 Передъ ними величезна
 Курява, мовъ сѣра хмара
 Валомъ по степу лягла.

„Санчо, друже! — скрикнувъ лицарь—
 Ось таланъ нашъ, наше щасте!
 Бачишь, вѣйско величезне
 Выступае противъ насъ!“

„Пане, гляньте, — мовивъ Санчо, —
Онде є мабуць и друге!“
И вказавъ на другу хмару,
Що наближувалась зъ боку.

„Такъ и є! — промовивъ лицарь, —
Се два вѳйска, два ворожї
Ту для битвы выступають.
О я знаю, знаю ихъ!

„Глянь, ось противъ насъ надходить
Аліфанфаронъ поганецъ,
Царь острова Трапобаны,
И зъ нимъ тридцять шѳсть языкъ.

„А се зъ боку йде зъ нимъ битъ ся
Царь Пентаполїнь, володарь
Гарамантѳвъ — христїянську
Вѳнїю релїгїю держить.

„Є дочка у него гарна.
Аліфанфаронъ доконче
Хтѳвъ єѳ за жѳнку взяти,
Та Пентаполїнь не давъ.

„Вѳдречи ся Магомета,
Попали Коранъ фальшивый,
То тодѳ дочку дѳстанешъ“ —
Такъ казавъ Пентаполїнь.“

„Добре мавъ! — озвавъ ся Санчо —
Оттакому пану певно
И допомогти не жаль!“
„Такъ и зробимо!“ рѳкъ лицарь.

„Та мы зъѣдмо на сей горбикъ,
Щобъ докладно озирнути
Арміѣ обѣ й лицарство,
Що надходить въ ихъ рядахъ“.

Стали. Курява страшена
Все змагалась, приближалась,
Нѣчогѣсьнько крѣзь неѣ
Видѣти не можъ було.

Та въ уявѣ Донъ Кіхота
Все снувавъ ся безконечный
Рядъ героѣвъ — въ тѣмъ туманѣ
Вѣнъ побачивъ ихъ усѣхъ.

„Глянь, о Санчо, онде лицаръ
Въ жовтѣй збруѣ, се Лоркалько, —
А тамтой въ плащи зеленѣмъ —
Мікоколембо страшный.

„Онде велитень могучій
Брандабарбаранъ зъ Боліша, —
А гетьманъ отсеи купы
Тімонель изъ Каркажоны“.

И пѣшовъ нашъ лицаръ купу
Имень, гербѣвъ и краѣвъ
Вычисляти; Панза слухавъ,
Обзиравъ ся — и не бачивъ.

„Пане! — скрикнувъ вѣнъ на-
Де у бѣса тѣ героѣ, [рештѣ, —
Велитнѣ и збруѣ й гербы?
Я не бачу нѣчогѣсьнько!“

„Якъ то? — мовивъ Донъ Кіхоть,
 Чи-жь не чуешь: сурмы грають,
 Конѣ ржуть, кѣтлы гукають,
 Барабаны торохтять?“

„Я лишъ чую — мовивъ Санчо —
 Якъ бляють ягнята й вѣвць,
 Дзвонять дзвоники на шняхъ,
 Туцкають ся бараны“.

Такъ воно й було на дѣлѣ.
 Тѣ два вѣйска то були
 Двѣ овечѣ турмы, — Санчо
 Ажь теперъ се розглядѣвъ.

„Боягузь ты, любый Санчо, —
 Мовивъ лицарь, — се лишъ страхъ
 Передъ битвою два вѣйска
 Въ бараны тобѣ змѣнивъ.“

„Та сиди ось тутъ! Я самъ
 Кину ся въ ту битву люту.
 Мечъ мѣй выстарчить, щобъ славу
 На нашъ бѣкъ перехилить“.

Шпигонувши Розіанта
 Донъ Кіхоть пустивъ ся дочваль
 Прямо мѣжь овече стадо
 Тай давай рубать, колоть!

„Гей, за мною, вы героѣ,
 Пентаполіна дружино!
 Биймо Аліфанфарона
 И его полки погані!“

Бачучи такеє диво
 Вѡвчарѣ зжахнулись зѣ разу, —
 Далѣ видять, що нашъ лицаръ
 Коле, топче баранѡвъ.

„Гей, ты мой! — вони скричали, —
 Чи сказивъ ся? Що ты робишь?
 Дай спокѡй! Се нашій вѡвцѣ!“
 Але лицаръ мовъ не чувъ.

„Де ты, Аліфанфароне?
 Покажи ся, стань до бою!
 Донъ Кіхоть тя вызывае —
 Трусе пѡдлый, гинь, пропадь!“

И вѡнъ сѣкъ, коловъ, товкмачивъ
 Баранѡвъ, немовъ се кровній
 Вороги его, ажъ лютость
 Верхъ взяла у вѡвчарѣвъ.

Гейже вхопили за пращѣ
 Тай давай бомбардувати
 Донъ Кіхота камѣнцями
 Завбѡльшки якъ пястуки.

Гнетъ оденъ попавъ му въ бѡкъ,
 Такъ що ажъ въ нѣмъ духъ заперло;
 Лицаръ думавъ, що смертельну
 Рану хтось ему нанѣсъ.

Хопивъ фляшечку зѣ бальзамомъ, —
 Тѡлько що почавъ бувъ пити,
 Якъ не лусне другій камѣнь —
 Выбивъ фляшку зѣ рукъ ему.

Та не лишъ самую фляшку,
 Выбивъ зъ пять зубѡвъ изъ рта,
 Такъ що лицарь наче горстка
 Зъ Розіанта впавъ на землю.

Вѡвчаръ перелякались,
 Думали, що лицарь вбитый, —
 Похапавши баранѡвъ
 Пораненыхъ — гейже втеки.

У страху надбѣгъ и Санчо.
 Вѡнъ на горбику ажъ трѣскавъ,
 Такъ кричавъ на свого пана,
 Щобъ давъ спокѡй баранамъ.

„Вы живіи ще, пане, пане?
 Чи-жь я не остерѣгавъ васъ,
 Що се бараны? Ой Боже,
 Що-жь вы наробили, га?“

„Тихо, Санчо, — мовивъ лицарь, —
 Се той чарѡвникъ проклятый
 Зновъ зробивъ намъ сѣго збытка,
 Вѡйско въ бараны змѣнивъ.

„Та я ще ему досоло!
 А теперъ коли-бъ воды де!
 Бачь, у мене кровь изъ рта
 Якъ дзюрчить — зубѡвъ нема!“

И на Розіанта сѣвши,
 Держачи ся за болючій
 Вилиць, поплѣвъ ся лицарь
 Въ слѣдъ за Санчовымъ осломъ.

XXII. ~~XXII~~

Щобъ хочь троха розбрати
 Донъ Кіхота въ лютѣмъ болю,
 Розпочавъ балакать Санчо,
 Що прийшло єму на умъ.

„Знаєте, коханий пане,
 Чомъ се нашій всѣ пригоди
 Такъ кѣнчать ся нещасливо
 Дручемъ, бучемъ та камѣнемъ?“

„Я гадаю, що за вашъ
 Грѣхъ великій. Спогадайте:
 Вы-жъ дали страшну присягу,
 А сповнить єѣ забули.

„Присягли не їсти хлѣба,
 Пѣдъ дахомъ не спати, доки
 Не здобудете шолома
 Кращого, якъ той на васъ!“

— „„Санчо, Санчо! — скрикнувъ
 У щасливую годину [лицарь, —
 Ты сказавъ се! Бачь, онъ їде
 Лицарь зъ шоломомъ блискучимъ!“

— „„Знаю сей шоломъ я, знаю!
 Се шоломъ неощѣненный
 Многославного Мамбріна —
 Богъ менѣ его несе!““

„Пане, — мовивъ Санчо Панза, —
Що се за шоломъ? Се-жь ѣде
Изъ Сеговиѣ цирюльникъ
Зъ тазкою на головѣ.“

— „„Не слѣпый я, брате Санчо, —
Мовивъ лицарь, — бачу добре,
Що шоломъ той пречудовый
Попсувала зла рука.“

— „„Проклятущій чародѣѣ
Цирюльницку тазку зъ него
Намагали ся зробити,
Але се имъ не вдалось!“

— „„Ось чекай, хочь якъ недужій,
Я до бою зъ симъ поганцемъ
Стану и шоломъ сей знатный
Мушу нынѣ ще здобуть!““

И закимъ ще Санчо Панза
Змѡгъ спинити Донъ Кіхота,
Вже сей низомъ списъ спустивши
На цирюльника летѣвъ.

— „Стѡй, погана, зла личино! —
Верещавъ крѡзъ бѡль нашъ лицарь,
— Гинь изъ моихъ рукъ, а нѣ, то
Сей шоломъ менѣ вѡддай!“

Спудивъ ся цирюльничина,
Кинувъ тазку, палку й торбу,
Самъ же — подавай Богъ ноги —
Въ кукурузы тѡлько шустъ!

— „Га, моя побѣда, Санчо! —
Скрикнувъ лицарь. — Бачь помана
Щезла, а шоломъ чудовый
Ось у мене вже въ рукахъ!“

И вѣнъ гнетъ пробивъ двѣ дѣрки
Въ тазѣ, и продягъ шнурочокъ,
Щобъ пѣдъ бороду надѣти —
И готовый бувъ шоломъ.

Санчо-жь тымъ часомъ радѣській,
Що такъ дешево скѣнчилась
Ся пригода, хопивъ торбу,
Що цирюльникъ бувъ повергъ.

У торбинѣ хлѣбъ бувъ, сало,
И цибулька и плящина
Доброго вина. — „Се, пане,
Ще цѣннѣйше, якъ шоломъ!“

Заразъ стали, покрѣпились.
Донъ Кіхоть на зубы йойкавъ;
Щобъ хочъ троха розѣрвати
Пана, Санчо зновъ почавъ:

„Ну, давъ Богъ, коханий пане,
Що хочъ по часѣ, присягу
Вы сповнили. Та все-жь доси
Зломана була вона!“

— „Охъ, и самъ я се мѣркую, —
Мовивъ лицарь, — и за теѣ
Вже придумавъ я покуту
По лицарски вѣдбувать.

— „Бачишь, друже мѡй, сѣ горы,
Вѣковымъ покрытѣ лѣсомъ?
Тамъ поѣду я, въ найглибшѣй
Дебры та яры забюсю.

— „Скину зъ себе збрую й одѣжь,
Вѡдречусь напою й стравы,
Буду жити корѣнцями
И томити ся чутемъ.

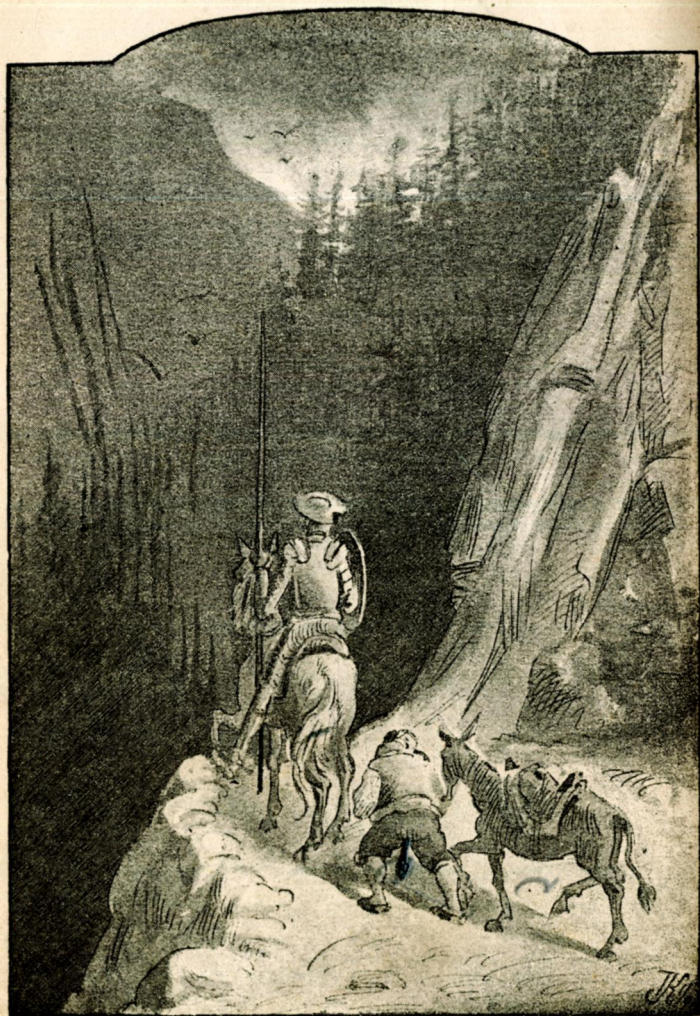
— „Ты-жь до моей Дульчинеи
Зъ листомъ, друже мѡй, поѣдешь,
Все ѣй скажешь, що для неи
Я терпѣвъ и ще терплю.

— „Все ѣй скажешь, и допоки
Призначить менѣ ся панѣ
Такъ томити ся въ пустыни,
Поти буду я терпѣть.

— „Се могучая покута :
Всякѣ чары вна ломае,
И еъ вѡдбувши, смѣло
Рушу свѣтъ весь здобувать!“

Здивувавъ ся Санчо Панза
Про таку покуту вчувши.
Та его манила думка
Зъ листомъ ѣхати домѡвъ.

Тожъ не дуже й сперечавъ ся,
Надто ще, коли панѣ лицарь
Всю покуту бравъ на себе,
А его морить не хтѣвъ.

И поѣхали у горы
 Вѣковымъ покрытї лѣсомъ,
 У яры глубоки й дебри,
 Такъ, що й свѣта не видать.

Тамъ злѣзъ лицарь зъ Розинанта
 И заходивъ ся писати
 Листъ любовный — та на лихо
 Атраменту не було.

Ось вѣнъ кровь пустивъ изъ пальця
 И на свисточку паперу
 Листъ надрапавъ и смолою
 Изъ смереки залѣпивъ.

Зъ листомъ тымъ поѣхавъ Санчо,
 А нашъ лицарь, самъ лишившись,
 Нужь зѣтхати якъ мѣхъ ковальскій,
 Бить собою о траву.

Далѣ ставъ рычати якъ вѣль,
 Хрюкати мовъ кабанъ, ставъ землю
 Рыти, дертись по смерекахъ,
 Рачкувати якъ быдя.

Стрѣбувавъ ходити троха
 До горы ногами, тѣлькожъ
 Гепнувши задомъ въ ломаче,
 Дуже вѣнъ потовкѣ себе.

Утомивши ся симъ дѣломъ,
 Кинувъ ся копати корѣне,
 Та не знавъ, котре є добре,
 Драптя всякого наѣвсь.

Ой, почавъ живѣтъ болѣти!
 Ветъ ся Донъ Кіхоть изъ болю,
 Споминае Дульчінею,
 Поки врештѣ не заснувъ.

XXIII. 23 XXIII

Такъ минуло днѣвъ чимало.
 Донъ Кіхоть якъ скипа высохъ
 На покутѣ въ темнѣшъ лѣсѣ.
 Де то Санчо пробувавъ?

Вѣнъ поѣхавъ не въ Тобозо,
 А до дому. Бувъ у жѣнки,
 Бувъ у домѣ Донъ Кіхота,
 Въ голяря и панотця.

Всѣмъ про дивніи пригоди,
 Про побѣды незабутніи
 Свого лицаря докладно
 И широко розказавъ.

Ажъ объ полы бивсь руками
 Панотець, и ставъ вѣнъ думать,
 Якъ бы лицаря зъ пустынь
 Зновъ на розумъ навести.

Врештѣ выдумавъ вѣнъ хитрый
 Плянъ и выславъ Санчо Панзу,
 Щобъ нѣсь лицарю въ пустыню
 Та вѣдъ Дульчінеѣ вѣсть.

„Ваша славна, преосвѣтла
И незрѣвнана богиня
Засылає вамъ подяку
И домѡвъ велить вертать.“

Але лицарь такъ вѡдмовивъ :
„Не осмѣлю ся заглянуть
Въ очи синій Дульчинеъ,
Поки слава моихъ дѣлъ

„Не буде лунать широко,
Не обѡйме всего свѣта.“
Иный плянь придумать мусѣвъ
Щиро сердый панотець.

Разъ, коли преславный лицарь
Вѡдбувавъ свою покуту,
Передъ нимъ наразъ явилась
Гарна дама на кони.

Зъ нею на прекраснѡмъ мулѣ
Лишь одинъ слуга бувъ. Дама,
Вздрѣвши лицаря, упала
На колѣна передъ нимъ.

„Славо славная Ла Маншъ —
Почала вона благати —
Я покривджена, нещасна
Ту до твоихъ стѡпъ прийшла.

„Я царѣвна етіопска
Изъ краинъ Мікомікону, —
Велитень одинъ поганый
Зъ царства геть прогнавъ мене.

„Сиротою въ край испанскій
 Приплыла я; тутка слава
 Вашего имя приводитъ
 Зъ просьбою мене до васъ.

„Лишь на васъ моя надѣя
 И на вашу сильну руку.
 Сяи вы велитня страшного
 Не побете — згину я.“

„Панъ — скрикнувъ славный лицарь,
 Все, що маю, все, що можу,
 Я для васъ готовъ зробити!
 Ъдмо въ вашъ Мікоміонъ!“

Заразъ взявъ на себе зброю,
 Санчови велѣвъ сѣдлати
 Розінанта и швиденько
 Рушили въ Мікоміонъ.

Швидко ѣхали, та край бувъ
 Не близенькій, ажъ надъ вечѣръ
 Стали въ тѣмъ шинку, де Санчо
 Такъ на коцахъ прогулявсь.

Тамъ вже панотець чекавъ ихъ —
 (Бо царѣвна етіопска,
 То не хто бувъ, лишь сестрѣнка
 Економки Донъ Кіхота,

А слуга ея — голяръ бувъ,
 Що у змовѣ зъ панотцемъ
 Се придумали, щобъ зъ лѣса
 Вывабить борця на свѣтъ.)

Дуже змучений бувъ лицарь
 И не знавъ, куды заѣхавъ,
 Лишь просивъ, щобы швиденько
 Зладили ему нѣчлѣгъ.

Завели его два слуги
 Десь далеко и поклали
 Въ лѣжку спати; мовъ полѣно
 Заразъ лицарь нашъ заснувъ.

Чи вѣнъ коротко чи довго
 Спавъ отакъ — мовчить переказъ.
 Раптомъ будить ся: палає
 Свѣчка въ него при ногахъ.

А на противъ себе бачить
 Вѣнъ страшенну, дику морду,
 Що всмѣхаючись огидно
 Выхиляєсь зъ темноты.

„Га, то велитень поганый,
 Ворогъ мѣй зъ Мікомікону“ —
 Думавъ лицарь и зъ постелѣ
 Збрвавшись за мечъ хвативъ.

„Стѣй поганче!“ — крикнувъ грѣзно
 И якъ бувъ въ одной сорочцѣ,
 Кинувъ ся зъ мечемъ у той бѣкъ,
 Де страшенну морду вздрѣвъ.

Але диво, зъ полупѣтмы
 Выхилилось ще зъ десятокъ
 Мордъ такихъ же, гупо грѣзно
 Всѣ на лицаря глядять.

„Стійте, клятї супостаты! —
Крикнувъ лицарь, — не гадайте,
Що поганї вашї пики
Можуть налякати мене!“

И що силы рубонувъ
Вонъ мечемъ, и полила ся
Кровь червона зъ величезныхъ
Препоганыхъ тыхъ головъ.

Верещить нашъ храбрый лицарь
И рубае тай рубае,
По кѳстки вже въ крови бродить,
Ворогъ головный упавъ.

Нагле дверь одчинились
И заляканный коршмарь
Вбѣгъ безъ духа. „Боже — крикнувъ,
Що ту стало ся таке?“

А побачивши що сталося,
Мало не зомлѣвъ. „Проклятый, —
Крикнувъ вонъ до Донъ Кїхота, —
Чи сказивъ ся ты зовсѣмъ?“

„Враже, що тобѣ зробили
Шкѳряніи мои боклаги?
Охъ, пропавъ увесь мѳй запасъ,
Все червонеє вино!“

И на лицаря вонъ кинувъсь
Та давай его товкмачить
Кулаками, ажъ прибѣгли
Та розборонили ихъ.

Ледво-не-ледво уговкавъ
 Коршмаря розумнымъ словомъ
 Панотець, усяку шкоду
 Обѣцявъ ему сплатить.

Але Донъ Кіхоть велично
 Вбравпись выйшовъ изъ пивницѣ
 И княжиѣ Мікомікону
 Препокѣрно поклонивсь.

„Богъ помѣгъ менѣ, о панѣ!
 Ворогъ вашъ лежитъ убитый,
 Голова его страшенна
 Въ крови плаває онтамъ.

„Хочъ вѣнъ тамъ зъ помѣчниками
 Сонного мене наскочивъ,
 То прийшлось ему зазнати
 Силы моего меча.

„А теперъ вертайте панѣ
 Весело до свого краю“...
 Та въ тѣй хвили стало диво,
 Ставсь нечуваний скандалъ.

Стало ся таке диво,
 Про яке въ лицарскихъ книгахъ
 Не писали, про яке
 Въ свѣтѣ не чувавъ нѣхто.

Що тамъ стало, якъ скѣнчилась
 Ся предивная пригода,
 Се почуе, хто дослухать
 Схоче повѣсть до кѣнця.

XXIV. ~~XXIV~~

Вразъ нѣ сѣло анѣ впало
 Зѣ брязкомъ вѣдчинились дверѣ
 И невидана, страшлива
 Впала до шинку товпа.

Десять велитнѣвъ грубезныхъ,
 Зѣ головами мовъ колоды,
 Чорныхъ, мовъ изъ саджѣ родомъ,
 Втепенилось до шинку.

Языки у всѣхъ довжезніи,
 А червоніи ажъ кровавіи,
 Ще й заложени за поясъ —
 Ажъ огидливо глядѣть.

Не говорячи нѣ слова,
 Кинулись на Донъ Кіхота
 И скрутили руки й ноги
 Лицарю въ одинъ моментъ.

Не говорячи нѣ слова,
 Лицаря, мовъ снопъ бобовый,
 Взявъ изъ нихъ одинъ на плечѣ
 И зѣ шинку на двѣрь понѣсь.

Тамъ стояла на колесахъ
 Збита зѣ латъ велика клѣтка,
 Въ клѣтку лицаря всадили,
 Розвязавши зѣ мотузковъ.

Не злякавъ ся храбрый лицарь,
Только дуже дивувавъ ся
И жалѣвъ лишень одного,
Що не бувъ при збруѣ вѣнѣ.

„Санчо! — крикнувъ, — де ты,
[Санчо?“

„Ось я, пане! — оббзавъ ся
Санчо Панза, — ось я близько,
Та не можу помогти вамъ!“

— „Щожъ тобѣ, небоже Санчо?“
„Ой, якійсь страшнй поганць
Вхопили мене й за ноги
Привязали до осла.

„На ослѣ сиджу, нещасный,
Та не можу зъ него злѣзти!“

— „Тихо, Санчо, — мовивъ ли-
Видно, чары се якійсь. [царь, —

— „Жаль лишъ, що при мнѣ не має
Анѣ збруѣ, брате Санчо,
Анѣ мого Розінанта.“

„Розінантъ ось ту при мнѣ!“

„И на ньому ваша збруя,
Вся привязана, мѡй пане!“
Мовивъ Санчо. — „Слава Богу!“
Мовивъ славный Донъ Кіхоть.

— „Але де мы, брате Санчо?
Бо менѣ здалось, що клятй
Тй поганць миль зо сотню
Занесли мя на рукахъ.“

„Нѣ, мабуць мы на подвѣрю
 Тои клятои коршемки,
 Де сю нѣчь мы почували,
 Тѣлько що теперь здаєсь,

„Наче вымерли въ нѣй всѣ
 И нема й живого духа.
 Але гляньте, пане любый, —
 Ось вони оная идуть!“

Справдѣ велитѣ поганѣ
 Зновъ зъявились и пригнали
 Пару воликѣвъ, до воза
 Зѣ клѣткою ихъ припрягли.

Скочивъ лицарь нашъ у клѣтцѣ,
 Вздрѣвши своихъ супостатѣвъ.
 „Стѣйте, клягѣ! Що вы зѣ нами
 Робите, скажѣть менѣ!“

Але велитѣ нѣ слова,
 Начебъ имъ позакладало.
 Замахнули батогами —
 Звѣльна рушили волю.

Заскрипѣвъ старый возище,
 Рушили за нимъ припятѣ
 Санчо Панза на ослѣ,
 За осломъ же Розинанте.

Та якъ въ браму выѣзжали,
 Вразъ роздавсь могучѣй голось
 (Се голяръ ревѣвъ укритый
 Въ голубятнику край брамы):

„Слухай, славный Донъ Кіхоте!
 Не жури ся, не смути ся!
 Ся хвиливая неволя
 До добра тебе веде!

„Я є Каракудіамбро,
 Чародѣй зъ Мікомікону —
 Вдячный я тобѣ до гробу,
 Що ты велитня убивь.

„Се мои могучі чары
 Водь погибелѣ страшнои
 Ось теперь тебе ратують —
 Здайсь на мене й будь спокійный.

„Я веду тебе незримо.
 Де тобѣ велю спинитись,
 Тамъ пробудь, ажь доки зорѣ
 Къ славѣ зновъ тебе призвуть!“

Вчувши голосъ той, нашъ лицарь
 Успоковъ ся, и звольна
 Покотила ся лядара
 Зъ Донъ Кіхотомъ въ дѣмъ его.

Нѣчь була. Заснувъ у клѣтцѣ
 Лицарь — а якъ пробудивъ ся
 Рано — бачить, що вѣнъ дома,
 Економка ось при нѣмъ.

„Що зо мною? — мовивъ лицарь.
 — „Пане любый, престрашений
 Велитнѣ учора нѣчью
 Васъ до дому привезли.

— „А найстаршій зъ нихъ вамъ
Наказавъ ось тутка ждати, [остро
Поки самъ вѣнъ не покличе
Зновъ васъ славу добувать“

„Добре, добре!“ — мовивъ лицарь,
Але въ серци щось такъ сумно,
Важко такъ ему зробилось,
Мовъ бы все ще въ клѣтцѣ бувъ.

Чувъ себе такимъ безсильнымъ,
Збитымъ, змученымъ, нещаснымъ
И позбавленимъ надѣй,
Що весь день той не встававъ.

Къ вечеру прийшовъ до него
Панъ-отець, прийшовъ голяръ,
Привитать его зъ дороги
И розмовою розважить.

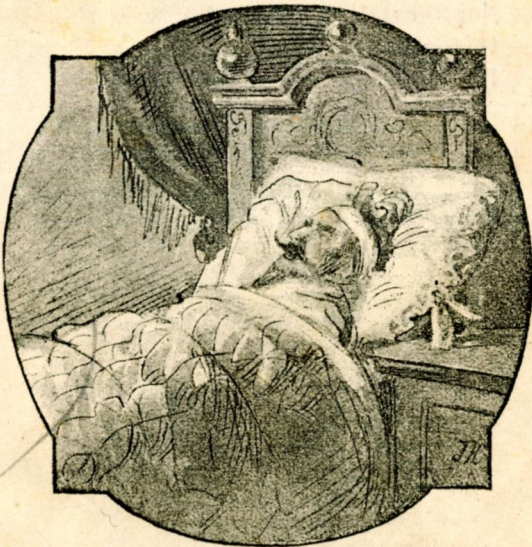
Та не радо розмовлявъ
Донъ Кіхоть, а все въ задумѣ
Слухавъ, слухавъ ихъ розмовы,
Поки не пошли вони.

Другій день було не лѣпше,
Донъ Кіхоть лежавъ недужій,
Анѣ вѣсти анѣ пити
Нѣ балакати не мѣгъ.

Не минули двѣ недѣлѣ,
Якъ кругъ смертної постелѣ
Донъ Кіхота всѣ зѣбрались,
Хто лишъ знавъ его въ селѣ.

„Слушайте, кохані брата,
Слушайте и вы пань-отче, —
Ледво дыхаючи мовивъ
Славный лицарь Донъ Кіхоть.

„Лежачи отсе недужій,
Ладячись у путь далекій,
Я докладно передумавъ
Все, чимъ мучивсь за житя.

„Проминувъ вже часъ лицарства,
И дурный бувъ весь мій починъ
Вѣдновить его, — на иншій
Шляхъ тепера свѣтъ пѣшовъ.

„Та не жалую я того,
 Що робивъ, хочь не одному
 Зъ васъ дурными выдають ся
 Щирї змаганя мои.

„И не жалую й крхѳтки
 Вѳдходити зъ сего свѳта,
 Що дурными мѳгъ вважати
 Щирї змаганя мои.“

Се було остатне слово
 Донъ Кїхота. Вѳнъ зѳтхнувъ,
 Обернувъ ся, простягнувъ ся
 И на вѳчний сонъ заснувъ.

Левієрина Я. С. Я. Чук
 1 915

612321

B-3413

B 3.413